

“Jeg håber, I vil lave det igen”

Evaluering af en SSP-højskole for etniske
minoritetsfamilier på Indre Nørrebro

Februar 2004

Forfattere: Jimmie Gade Nielsen, Nina Hannemann og Nina Monefeldt Wittendorff,

Udgiver: Udviklings- og Formidlingscenter
for Børn og Unge

Tryk: IKON Document Service A/S

Tegninger: Michael Biatel

Bestilles hos: www.ufc-bu.dk
Udviklings- og Formidlingscenter
for Børn og Unge
Tlf. 74 62 22 20
ufc@ufc-bu.dk

Pris: 100 kr.

ISBN: 87-90822-22-6

Publikationen kan frit citeres med tydelig kildeangivelse

Indholdsfortegnelse

Forord	4
1. Indledning	6
2. Organisering af SSP-højskoleprojektet	8
3. Projektets formål	16
4. SSP-højskolens målgruppe	20
5. Familiernes visitation til SSP-højskolen	24
6. Undervisning, aktiviteter, undervisere og netværkspersoner	32
7. Deltagernes vurdering af højskoleforløbet	52
8. Opfølgning på højskoleprojektet og forankring af erfaringerne	64
9. Evaluators afsluttende bemærkninger	70
Bilag	75

Forord

“Den der stiller spørgsmål er måske en tåbe i fem minutter, medens den der aldrig gør det, forbliver en tåbe hele livet”

(citat fra N.F.S. Grundtvig indvielse af hans første højskole, Hillerød, 1856).

Det kriminalpræventive samarbejdes repræsentanter på Indre Nørrebro, har stor erfaring med forebyggelse og integration af børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk.

På trods af medarbejdernes professionelle tilgang til det sociale arbejde i bydelen, sker det, at de af og til befinder sig i en situation hvor deres handlemuligheder er begrænsede af, at de først kommer i kontakt med de unge og deres familier, når skaden er sket.

Derfor valgte medlemmerne af SSP-udvalget på Indre Nørrebro i år 2001 at søge støtte hos Justitsministeriet til at udvikle et kriminalpræventivt projekt, der tager udgangspunkt i den danske Grundtvigianske højskolemodel, hvor det levende ord er redskabet til forståelse og gensidig respekt.

Pilotprojektet: ”Højskole for kriminalitetstruede familier på Indre Nørrebro” bygger på en opfattelse af at dialog, frihed til at tænke og tale højt er vigtig for forståelse imellem mennesker. Og at forudsætningen for at et menneske kan orientere sig og indgå i sociale relationer er betinget af, at man føler sig anerkendt og respekteret. Kendskab til det lokale samfunds kultur og organisation kan skabe forståelse og tryghed.

Mødet mellem professionelle fra politiet, skolen, institutionerne, socialforvaltningen og de etniske kriminalitetstruede familier går begge veje, når det gælder accept og forståelse. Alle parter, det vil sige ”højskolepersonale” og familierne, får ny viden og forståelse.

Det er derfor med glæde at SSP København i samarbejde med Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge kan præsentere et inspirationshæfte og en evalueringsrapport, der rummer mange gode overvejelser og erfaringer i, hvordan mødet mellem kompetente socialarbejdere og sårbare familier kan foregå, så både socialarbejdere og familier får et stort udbytte af det.

Vi håber at inspirations- og evalueringshæftet

kan være til glæde for andre fagpersoner/ netværk i kommunerne, der har mod og lyst til at arbejde med en model der bygger på: "det levende ord".

Modellen er enkel, men processen kan være svær. Modellen bygger på tillid og engagement hos de involverede partner. Evalueringen viser, at højskoleformen er en rigtig god ramme for familiernes egen aktive udviklingsproces. Det er i høj grad familiernes engagement og mod, der er omdrejningspunkt for det vellykkede forløb.

En særlig tak til de mange organisationer og personer der bidrog til at omsætte ide til virkelighed:

Justitsministeriet
Rigspolitichefen

UFC-Børn og Unge
Souschef Ida Flachs

Københavns politidirektør
Det Kriminalpræventive Råd
SSP ledergruppe Indre Nørrebro
samt deres lokaludvalg
Højskolepersonalet og
SSP-sekretariatet

Og ikke mindst tak til de familier og tolke der deltog i projektet med stort engagement og bidrog til, at alle fik udbytte af opholdet.

“Jeg håber, I vil lave det igen.”

(citater fra et deltagende barn sommer 2003).

SSP København
Sekretariatschef Vibeke Gaarde

Evaluators vil gerne rette en stor tak til alle undervisere, projektets samarbejdspartnere, SSP-sekretariatet, højskoleforstanderinden, følgegruppen og ikke mindst de deltagende familier for at have bidraget med viden, erfaringer og personlige oplevelser til evalueringen.

Det har været meget spændende og en stor fornøjelse for os at følge SSP-højskolen på Indre Nørrebro, og vi er blevet modtaget positivt og åbent af alle de involverede i projektet.

Jimmie Gade Nielsen, Nina Hannemann og Nina Monefeldt Wittendorff

1. Indledning

SSP-familiehøjskolen er gennemført som et kriminalitetsforebyggende projekt for familier med anden etnisk baggrund end dansk på Indre Nørrebro.

Den praktiske afvikling af SSP-familiehøjskolen med kurser, foredrag og aktiviteter fandt sted i perioden fra d. 17. august til d. 10. oktober 2003.

Denne evaluering af SSP-højskolen omfatter imidlertid hele projektperioden, fra højskoleideen bliver præsenteret af SSP-sekretariatet i København for SSP-ledergruppen og senere SSP-lokaludvalget på Indre Nørrebro i midten af 2002. Evalueringen af projektet omfatter derfor fasen fra projekttidé frem til afviklingen med tilrettelæggelse, planlægning og gennemførelse af højskoleforløbet.

For læsevenlighedens skyld, vil SSP-familiehøjskolen i det følgende blive omtalt som enten SSP-højskolen eller blot højskolen.

Evalueringen er udarbejdet på baggrund af en forudgående dataindsamling. De indsamlede data omfatter semistrukturerede kvalitative interviews med højskoleforstanderinden, de del-

tagende familier – børn og forældre, projektets følgegruppe, tolke, undervisere, repræsentanter fra SSP-sekretariatet i København samt repræsentanter fra det lokale SSP-netværk, som har været tilknyttet højskolen.

Formålet med evalueringen er at belyse, i hvilket omfang SSP-højskolen på Indre Nørrebro har været med til at udvikle en positiv dialog og kontakt mellem de deltagende familier og SSP-netværket på Indre Nørrebro.

Desuden skal evalueringen belyse, om og i givet fald hvordan højskolen har påvirket forældrenes syn og oplevelse af SSP-netværket. Formålet er at anskueliggøre, om familierne gennem højskoleforløbet har fået en oplevelse og en viden, der på sigt vil kunne være med til at fastholde relationen mellem familierne og SSP-netværket.

Evalueringen er udarbejdet sådan, at den vil kunne anvendes som inspirationshæfte for SSP-

netværk i andre kommuner eller lokalområder, som har et ønske om at arbejde med højskolemodellen.

Hvert afsnit i evalueringen afsluttes med gode råd og pointer på baggrund af erfaringerne fra SSP-højskolen på Indre Nørrebro. Det er dog vigtigt at nævne, at alle ideer og erfaringer ikke umiddelbart kan overføres fra et lokalområde til et andet. Læseren skal være opmærksom på, at evalueringen udelukkende er skrevet på baggrund af et enkelt højskoleforløb på Indre Nørrebro, og at gennemførelse og effekt naturligvis er præget af lokale forhold som f.eks. SSP-netværkets engagement i projektet, tilgængelighed af lokale undervisere til projektet, antallet af potentielle familier i projektets målgruppe osv.

Evalueringen er opbygget på følgende måde:

- Projektets organisering – med beskrivelse af projektets organisationsplan og planlægningsfase.
- Projektets formål – præsentation af projektets fokus.
- Projektets målgruppe – refleksioner om projektets målgruppe.
- Familiernes visitation til projektet – beskrivelse af kontakten til familierne og faktorer

der har haft betydning for, at fastholde familierne i projektet.

- Højskolens indhold – undervisning, aktiviteter, undervisere og familiernes oplevelser af højskolen.
- Familiernes udbytte af højskolen – højskolens umiddelbare effekt.
- Opfølgning på projektet – afslutning af projektet og mulighed for forankring af projekterfaringer.
- Evaluators afsluttende bemærkninger.

AFSNIT

2

Organisering af SSP-højskoleprojektet

Baggrund for SSP-højskolen

Ideen om et SSP-højskoletilbud til familier med anden etnisk baggrund end dansk blev skabt i Københavns Kommunes SSP-sekretariatet. Lederen af SSP-sekretariatet Vibeke Gaarde har fra sit tidligere arbejde i bl.a. Red Barnet og Dansk Røde Kors erfaringer med projekter, hvor udgangspunktet har været højskoletænkningen og læring gennem dialog og fællesaktiviteter. Grundtanken i projektformen er, at projektdeltagerne (familierne) via dialog, fælles oplevelser og ny viden får en øget viden, om det samfund de lever i og en øget bevidsthed om deres egen rolle og situation.

Ideen om et SSP-højskoletilbud blev bakket op af SSP-bestyrelsen i København. Her så man bl.a. SSP-højskolen som en mulighed for via et lokalt SSP-netværk at fremme det kriminalpræventive arbejde og integrationsarbejdet med etniske minoritetsfamilier. SSP-bestyrelsen så projektet som en mulighed for at skabe kontakt og dialog med socialt truede eller udsatte unge og deres familier.

Selvom ideen med et SSP-højskoletilbud til familier med anden etnisk baggrund end dansk

opstod centralt i SSP-sekretariatet, har det hele tiden været vigtigt for sekretariatet, at højskolen blev et lokalt forankret projekt. At valget for en lokal forankring netop faldt på Indre Nørrebro skyldtes bl.a., at man her havde nogle anvendelige puljemidler fra Justitsministeriet.

SSP-sekretariatets opgave

SSP-sekretariatet i København gjorde i SSP-højskolens startfase et stort arbejde med at formidle og præsentere højskoleideen til den lokale SSP-ledergruppe og det lokale SSP-netværk (SSP-lokal-udvalget).

SSP-sekretariatets opgave i projektets startfase var først og fremmest at skabe lokal interesse og motivation for projektet. Sekretariatets medarbejdere var med til at sikre, at der lokalt på Indre Nørrebro var SSP-udvalgsmedlemmer, der ville lægge kræfter i projektet og være med til at sikre projektets gennemførelse og lokale forankring. Selvom ideen om et SSP-højskoletilbud var opstået centralt, var det vigtigt for sekretariatet, at der lokalt på Indre Nørrebro blev skabt interesse og ejerskab for projektet. Bl.a.

var det vigtigt, at det var lokale aktører på Indre Nørrebro, der planlagde og deltog i højskoleforløbet og de konkrete undervisnings- og aktivitetstilbud.

Den lokale forankring, ledelse og ansvarlighed var vigtig, fordi der var tale om et stort projekt og en ny projektform, der i høj grad var afhængig af det lokale SSP-netværks aktive deltagelse og engagement bl.a. som undervisere og mentorer i forløbet. Repræsentanter fra det lokale SSP-netværk skulle ikke kun levere viden til projektet, men de skulle også deltage aktivt i forløbet. Derfor var det i projektets startfase vigtigt at finde lokale ildsjæle, der var interesse-rede, og som kunne lægge kræfter og tid i projektet.

SSP-sekretariatet var også med til at sikre dannelsen af en lokal følgegruppe til SSP-højskoleprojektet.

Det lokale ejerskab

I projektets startfase oplevede flere medarbejdere i det lokale SSP-netværk højskoleprojektet som topstyret. Flere i SSP-lokaludvalget havde den opfattelse, at de havde fået trukket projektet ned over hovedet. I begyndelsen var der derfor nogen skepsis mod projektet, og det lokale ejerskab i projektet var ikke stort, men med bl.a. SSP-sekretariatets hjælp lykkedes det at få vendt den opfattelse og at få etableret et lokalt ejerskab til projektet.

Noget af det, der var med til at vende indstillingen lokalt, var, at man i SSP-lokaludvalget fik afklaret rollefordelingen og fik afstemt forventningerne til deltagelse i projektet. Medlemmerne af lokaludvalget fik efterhånden tillid til hinanden, hvilket bl.a. betød, at det blev i orden at udtrykke eventuelle bekymringer om højskoleprojektet. Deltagerne kunne være ærlige omkring, hvor meget de kunne og ville engagere sig i projektet, og det blev legalt at sige højt, hvis man ikke havde tid til at deltage.

“Det er lykkedes at gøre aktørerne og formanden til ejere af projektet. De har taget ansvar, og derved kunne SSP-sekretariatet træde i baggrunden. Det er endt med at blive et lokalt projekt.”

Repræsentant fra følgegruppen

Erfaringerne fra SSP-højskoleprojektet er, at når en central projektidé skal forankres lokalt, er det vigtigt, at de formelle rammer og retningslinier er i orden og bliver fulgt. En vigtig forudsætning for at skabe lokalt ejerskab for SSP-højskoleprojektet på Indre Nørrebro var gennemsigtheden i projektet fra starten. Et eksempel var ansættelsen af højskolens forstanderinde. Her var det vigtigt, at ansættelsen foregik efter sædvanlige formalia og procedurer med opslag, ansættelsessamtaler m.m. Var det ikke sket, havde der være risiko for, at den ansatte forstanderinde havde mødt lokal modstand senere i projektføreløbet.

“I begyndelsen hørte jeg negative rygter fra lokalområdet om projektet. Lokalt oplevede man, at ledelsen havde trukket projektet ned over hovedet på lokaludvalget, og at der ikke var nogen, der havde noget ejerskab for projektet. Men det negative billede blev vendt, så det faktisk endte med, at ejerskabet lå hos lokaludvalget.”

Repræsentant fra følgegruppen

Det har også været en vigtig faktor, at roller og funktioner har været klare fra begyndelsen for de medlemmer af SSP-lokaludvalget, der ønske-

de og kunne være aktive deltagere i højskoleforløbet. De involverede fra SSP-netværket fik hurtigt en forståelse for, hvad de kunne bruge hinanden til.

“Der har været stor respekt for hinandens faglighed. Vi har set mulighederne hos hinanden i stedet for at vogte på hinanden. Aktørerne har hver især budt ind, med det bedste de havde.”

Repræsentant fra SSP-netværket på Indre Nørrebro

De involverede SSP-aktører har kunnet stole på hinanden, og der har været fælles fodslag i forhold til at beskytte projektet og de deltagende familier – f.eks. i forhold til pressen, der i forbindelse med noget ballade på Indre Nørrebro i sommeren 2003 gerne ville skrive om projektet. Det blev dog forhindret for at beskytte familierne i højskolen.

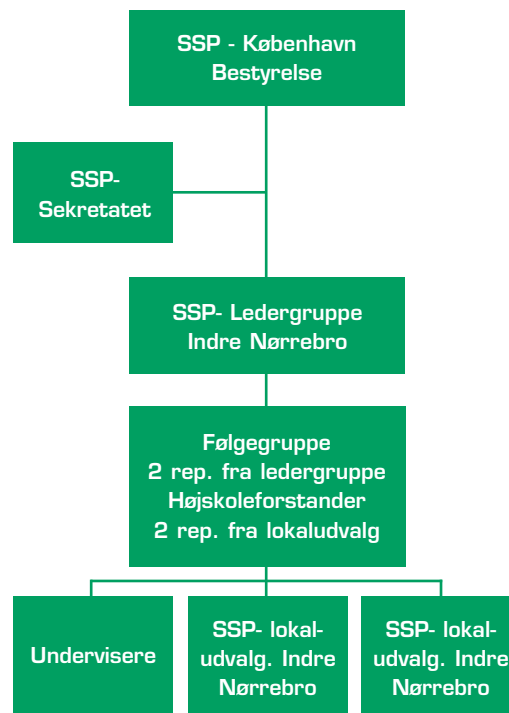
Den lokale deltagelse i SSP-højskoleprojektet har været meget personbåret. De SSP-repræsentanter, som har deltaget i højskoleforløbet, har lagt megen energi, engagement og tid – ud over normal arbejdstid – i projektet. Flere lokale fagpersoner giver udtryk for, at de godt kunne have tænkt sig endnu bredere opbakning og

interesse fra det lokale SSP-netværk, sådan at flere lokale fagpersoner havde involveret sig i projektet.

Projektets følgegruppe

SSP-højskolens følgegruppe bestod af to repræsentanter fra SSP-ledergruppen på Indre Nørrebro, højskoleforstanderinden samt to repræsentanter fra SSP-lokaludvalget på Indre Nørrebro. De to repræsentanter fra SSP-ledergruppen var konstitueret klubleder Helle Madsen, Askovgårdens Ungdomsklub og koordinator Jens Ahm, Børne-Familieteamet, Indre Nørrebro. Højskoleforstanderinden (projektleder) var Annette Bülow, og de to repræsentanter fra SSP-lokaludvalget var politibetjent Flemming Gulløv, Nørrebro Nærpolitistation og lærer Grith Dansager, Blågårdsgade Skole.

Organisationsplan for SSP - Højskoleprojektet.

Grith Dalsager måtte dog trække sig fra projektets følgegruppe allerede tidligt i forløbet, og hendes plads blev på trods af opfordringer ikke senere genbesat. Det betød, at skoledelen ikke var repræsenteret i følgegruppen, og det var ifølge flere professionelle projektdeltagere en svaghed i højskoleforløbet. Det betød, at der var nogle faglige vinkler, som ikke kom tilstrækkeligt med i de pædagogiske overvejelser og diskussioner i projektet. Selvom enkelte lærere har

været aktive i projektet, er det den generelle oplevelse, at det ene S i SSP-samarbejdet (Skolen) ikke var synligt nok i projektet. Nogle repræsentanter fra SSP-netværket oplever, at skolerne og lærerne skulle have været mere inddraget i projektet. Bl.a. synes de, at lærerne skulle have været mere på som undervisere. Der var dog i højskolens program fastlagt en temadag om skolen med en af de lokale lærere som underviser, men kurset måtte aflyses af forskellige årsager.

“Det er klart for mig, at skolen skulle have været meget mere inddraget. På en kommende SSP-højskole vil det være en god idé at få lærerne på som undervisere f.eks. med temaet: Hvilke forventninger stiller det danske skolesystem til børnenes forældre?”

Repræsentant fra det lokale SSP-netværk

I starten havde Det Kriminalpræventive Råd også en repræsentant i følgegruppen, men da han tidligt i projektforsløbet fik andet arbejde, udgik han af følgegruppen, og hans plads blev ikke senere genbesat.

Som faglig støtte og sparingspartner deltog en medarbejder fra SSP-sekretariatet (Michael Melbye) på følgegruppens møder uden beslut-

ningskompetence. SSP-sekretariatet bistod projektet og forstanderinden med faglig sparring og støtte gennem hele projektperioden, dog med en hovedvægt på fasen fra planlægning til projektets operationelle niveau. Støtten fra SSP-sekretariatet var bl.a. nødvendig og vigtig, fordi der i projektets startfase var en del udskiftninger både i den lokale SSP-ledergruppe og i SSP-højskoleprojektets følgegruppe.

Repræsentanter fra SSP-netværket på Indre Nørrebro fremhæver som vigtigt, at der både i leder- og følgegruppe var gennemgående personer, der var med hele vejen, og som kunne hjælpe med at bære projektet igennem. Det har også været vigtigt for et godt projektforsløb, at SSP-ledergruppen på Indre Nørrebro bakkede op om SSP-højskoleideen fra begyndelsen. Følgegruppen har holdt møder en gang om måneden og derudover ad hoc. Følgegruppen har været i stand til at rykke ud med kort varsel, når der ekstraordinært har været behov for det i projektet.

Højskoleforstanderinden

Forstanderinden for SSP-højskolen Annette Bülow blev ansat 1. december 2002.

Det havde stor betydning for den lokale forankring og for det lokale ejerskab i projektet, at højskoleforstanderinden på forhånd havde et stort lokalkendskab bl.a. i forhold til SSP-netværket, som var hendes nærmeste sparings- og samarbejdspartnere i forløbet. Desuden mestrer for-

standerinden både at repræsentere de traditionelle institutioner og det offentlige system (ungdomsklubber, socialcenter, skoler m.m.) samtidig med, at hun har kendskab til og kan færdes i de alternative miljøer (græsrodsbevægelser) på Indre Nørrebro.

Højskoleforstanderinden får stor ros fra alle involverede parter i projektet lige fra SSP-sekretariatet, de lokale SSP-repræsentanter, underviserne på højskolen og fra de deltagende familier. Det er vurderingen hos alle involverede i projektet, at Annette Bülow har udvist et meget stort engagement, og at hun har gjort en stor og professionel indsats som forstanderinde for SSP-højskolen.

Forstanderinden stod meget alene med ansvaret for at gennemføre og tilrettelægge højskoleprogrammet, og det lykkedes hende at gennemføre et succesfuldt forløb.

“Annette og underviserne har haft meget fokus på hver enkelt familie og har fået afklaret familiernes problemer. De har vist dem vej og har snakket med familierne om, hvor de kan få hjælp og informationer. De skulle man gøre med alle familier.”

En af forældrene på højskolen

“Vi har været meget glade for Annette og vil gerne bruge mere tid i projektet. Vi er meget taknemlige. Jeg kan illustrere det med et billede: Annette har givet hver familie et kort – en vej – som man kan følge.”

En af forældrene på højskolen

Forstanderinden er en ildsjæl, der brændte for og lagde stor personlig energi i opgaven, og det har på en gang både været projektets svaghed og styrke. Svaghed fordi det gjorde projektet sårbart, når ansvar og ledelse blev lagt på en person, og styrke fordi projektledelsen blev lagt i hænderne på en person, som brændte for opgaven og lagde sin sjæl i den. Nogle fagpersoner foreslår, at opgaven som højskoleforstander og projektansvarlig evt. kunne være delt mellem to personer. Samtidig peger de på, at det har været flot, at forstanderinden var i stand til at lægge så meget energi i en opgave, som i stor udstrækning allerede var beskrevet og defineret, da hun blev ansat.

De professionelle i projektet vurderer, at det gode lokale samarbejde i forbindelse med SSP-højskoletilbudet i høj grad også er forstanderindens fortjeneste.

Højskoleforstanderinden har løbende modtaget supervision af Ahmed Demir, leder af

Blæksprutten¹ (Avedøre, Hvidovre) gennem projektperioden. Supervisionen har bl.a. omfattet arbejdet med at fastholde det faglige netværk omkring forstanderinden og kontakterne til de deltagende familier.

På SSP-højskolens kurser og aktiviteter fungerede forstanderinden bl.a. som brobygger mellem underviserne og de deltagende familier, og hun roses for sin evne til at skabe ro omkring familierne på højskolen.

Økonomi

Projektperioden var 1 år, og rammen for det samlede projekt var 750.000 kr. Disse midler dækkede forstanderens løn (20 timer pr. uge), kurser, undervisning og aktiviteter i højskoleforløbet, en weekendtur til Karrebæksminde, løn til mentorer samt udgifter i forbindelse med evalueringen af projektet.

Følgegruppen påpeger, at det skabte arbejdsro i projektet, at der fra begyndelsen var de nødvendige midler til at gennemføre højskoleforløbet forskellige kurser og aktiviteter, sådan som man havde planlagt det.

¹ Socialpædagogisk projekt for socialt truede eller udstødte unge

Gode råd og pointer:

- Et SSP-højskoleprojekt skal forankres lokalt – der skal skabes lokalt ejerskab og de professionelle deltagere skal fortrinsvis være lokale.
- Alle dele af SSP-netværket skal været repræsenterede og synlige i et SSP-højskoleprojekt – i planlægning, som undervisere m.m.
- Der bør nedsættes en følgegruppe i tilknytning til et SSP-højskoleprojekt med repræsentanter fra det lokale SSP-netværk.
- En følgegruppe skal have kompetence og være sammensat så talrigt og bredt, at udskiftninger undervejs ikke trækker energien ud af projektet.
- De formelle rammer og retningslinier for et SSP-højskoleprojekt skal være synlige og tydelige.
- Der skal være gennemsigtighed i projektets organisering og tilrettelæggelse.
- De professionelle roller og funktioner skal afklares fra projektets start.
- De professionelle forventninger til deltagelse i projektet skal afstemmes.
- Det er en vigtig motivationsfaktor, at projektet bakkes op på lederniveau indenfor skole-, social- og politiområderne.
- Der skal være fælles fodslag (udadtil) – f.eks. i forhold til pressen.
- Det er en fordel, hvis højskoleforstander- (ind)en har et stort og bredt fagligt netværk.
- Højskoleforstander(ind)en skal have mulighed for at modtage supervision i hele projektperioden.

AFSNIT

3

Projektets formål

Kontakt og dialog mellem de professionelle og familierne

Grundtanken og udgangspunktet for SSP-projektet var højskoleformen, hvor de deltagende familier gennem fælles dialog og erfaringsudveksling, deltagelse i foredrag, kurser og aktiviteter får og tilegner sig en generel viden om:

- egen rolle,
- familier i samme situation, som de selv er i,
- det danske samfund, og
- en specifik viden om tilbud og institutioner på Indre Nørrebro.

Målet var, at dialog og samvær på højskolen skulle skabe en synergieffekt, der kunne medvirke til at bygge bro mellem det lokale SSP-netværk på Indre Nørrebro og familier med anden etnisk baggrund end dansk, der ikke føler sig integrerede i det danske samfund.

Formålet var at give familierne kendskab til de forskellige tilbud i SSP-regi. I forhold til nogle familier var det også et mål at ændre en negativ opfattelse eller et negativt billede, som familien havde af nogle tilbud eller af det offentlige system på Indre Nørrebro.

Flere af de professionelle i projektet oplever også, at det var et mål med SSP-højskolen, at ændre institutionernes og systemets syn på familier med anden etnisk baggrund end dansk gennem samvær og dialog med familierne. Det var et ønske fra det lokale SSP-netværk, at der gennem højskolen blev skabt en kontakt og dialog med familierne, sådan at de i højere grad

“Jeg ser to overordnede succeskriterier i projektet. For det første, at der sker en forandring hos familierne – i deres syn på sig selv og på det offentlige. For det andet, at der sker en forandring hos de offentlige medarbejdere, der skal hjælpe familierne – i det syn og den oplevelse de har af familierne. Jeg håber, at der skabes en ny tænkning om familierne blandt medarbejderne, og at man i det offentlige system får en ny viden om familierne.”

En af projektets samarbejdspartnere

ville få tillid til områdets tilbud og institutioner, og så de professionelle ville få en bedre forståelse for familiernes liv og hverdag.

Endnu et formål var, at højskoleforløbet skulle indeholde indlæg og foredrag fra forskellige professionelle socialarbejdere. Formålet med det var at sætte fokus på og skabe debat mellem forældrene og de professionelle om temaer og hverdagsproblematikker, som kunne være relevante for de deltagende familier. Det var f.eks. temaer som:

- Børneopdragelse
- At være indvandrere i det danske samfund
- Den danske sociallovgivning
- Forskelle mellem arabisk og dansk kultur m.m.

Det har været et væsentligt mål med projektet, at give familierne fælles oplevelser på højskolen, og at give forældrene gode oplevelser sammen med deres børn. Derfor var det vigtigt, at forældre og børn deltog sammen på højskolen, selvom nogle af højskolens specifikke kurser og aktiviteter var målrettet enten forældre eller børn. Et andet mål med projektet var, at give forældre og børn mulighed for at være sammen med danskere (de professionelle i projektet).

Kriminalitetsforebyggelse via øget integration

Projektets primære målgruppe var i projektbeskrivelsen beskrevet som familier med kriminali-

tetstruede børn i alderen 10-15 år.

I løbet af visitationsperioden blev det dog klart, at den beskrevne målgruppe kunne have det svært med at blive identificeret med et projekt, der så tydeligt signalerede, at formålet var kriminalitetsforebyggelse.

Selvom det kriminalitetsforebyggende arbejde fortsat var det væsentligste sigte med højskolen, blev fokus i løbet af projektperioden i højere grad integration som et kriminalitetsforebyggende element.

“Det vil være en stor hjælp til isolerede familier, hvis de fremover kan komme med i sådant et forløb.”

En af forældrene på højskolen

De familier, som enten blev anbefalet til projekt, eller som selv henvendte sig med et ønske om at deltage på højskolen, var i høj grad familier, som ikke i tilstrækkelig grad følte sig integrerede i det danske samfund, også selvom nogle familier havde boet i Danmark gennem mange år. Både familier og professionelle tilknyttet projektet så højskolen som en mulighed for familierne til at få en større viden og indsigt i danske samfundsforhold, og som en mulighed for at få en (bedre) kontakt til danske lærere, klubmedarbejdere, forvaltningsmedarbejdere, politibetjente m.fl.

I tilrettelæggelsen af højskolens kurser og aktiviteter blev der derfor lagt vægt på, at det kriminalitetsforebyggende arbejde skulle tage sit afsæt i en forbedring af familiernes integration forstået som øget viden og handlekompetencer i det danske samfund.

Et pilotprojekt

Flere af de professionelle i projektet fremhæver som en styrke, at der var tale om et pilotprojekt og en læringsproces, hvor det var legalt at foretage justeringer undervejs. Flere ser det som en af projektets styrker, at forstanderinden har evnet at arbejde fleksibelt i forhold til indholdet, sådan at højskoleprogrammet løbende kunne justeres i forhold til familiernes behov og den læring, der løbende var i projektet.

Gode råd og pointer:

Formålet med et SSP-familiehøjskoletilbud kan være:

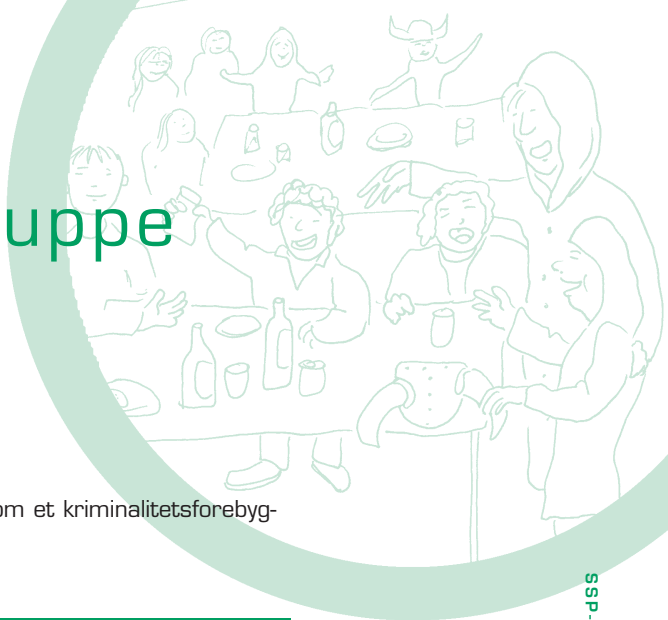
- At give de deltagende familier viden, oplysning og indsigt i det danske samfund og de lokale tilbud og institutioner – indholdet skal være informerende/oplysende.
- At øge familiernes viden og handlekompetencer i det danske samfund.
- At skabe kontakt og dialog mellem det lokale SSP-netværk og familierne.
- At give socialarbejdere større viden om familierne og nedbryde evt. fordomme om familierne. Familierne skal behandles med respekt.
- At give forældrene mulighed for at reflektere over deres egen situation og rolle i det danske samfund.
- At skabe debat mellem professionelle og familier om relevante og aktuelle hverdagsproblematikker. Det er legalt at ændre og justere i højskolens kurser og aktiviteter, så de tilpasses familiernes behov.
- At give familierne fælles oplevelser med hinanden.
- At give forældrene fælles oplevelser med deres børn.
- At give familierne oplevelser sammen med professionelle fra lokalområdet.
- At give børnene oplevelser sammen med andre børn.
- At give forældrene mulighed for at møde andre forældre med samme problematikker som dem, de selv oplever i det danske samfund.

AFSNIT

4

SSP-højskolens målgruppe

Projektets målgruppe ændrede sig undervejs

I den oprindelige projektbeskrivelse står der bl.a., at: "SSP-udvalget har fokus på "lillebror"-gruppen (i enkelte tilfælde lillesøster) på Indre Nørrebro. Målgruppen omfatter de børn, der aldrig er blevet optaget af de etablerede tilbud, og som af SSP-udvalget er defineret som adfærds- eller kriminalitetstruede".

I projektets følgegruppe og blandt de øvrige deltagende SSP-aktører blev det forholdsvis hurtigt klart, at projektets målgruppe ikke alene kunne ansues ud fra en betragtning om, at børnene var adfærds- eller kriminalitetstruede.

Nogle af de professionelle i projektet mener, at det var nødvendigt med en tæt kobling mellem kriminalitetsforebyggelse og integration, fordi de var usikre på, hvorvidt etniske minoritetsfamilier ville være motiverede for at deltage i projektet ud fra et kriterium om, at målgruppen var kriminalitetstruede unge og deres familier. Enkelte repræsentanter fra det lokale SSP-netværk mener, at det ville have været vanskeligt, at få familier til at deltage på højskolen, hvis det var

blevet præsenteret som et kriminalitetsforebyggende projekt.

“Under hele processen har vi fjernet os fra et fokus på de kriminalitetstruede familier til et fokus på mere isolerede familier. Det handler om ikke at løfte pegefingre overfor familierne, men om at have fokus på glæde og at behandle familierne med respekt. Højskolen skulle være informerende og hyggelig – men det er selvfølgelig også en balancegang, for der skulle jo også holdes fast i det forebyggende formål med projektet.”

Repræsentant fra projektets følgegruppe

Flere af de professionelle fra SSP-netværket, der var tilknyttet højskoleprojektet, fremhæver også, at højskoleformen ifølge deres vurdering ikke er en brugbar model i forhold til meget socialt belastede familier. Familierne skal bl.a.

have lyst og ressourcer til at deltage i højskolens udflugter og aktiviteter. Desuden skal forældrene have lyst og mod til at deltage i de debatter og diskussioner, der evt. måtte opstå i forløbet. Sådanne ressourcer, mener flere af de professionelle ikke, at man på forhånd kan forvente hos meget socialt belastede familier.

De familier, der skal deltage på SSP-højskolen, skal have ressourcer, der gør dem i stand til at kunne deltage i kurser og aktiviteter i en hverdag, hvor de ellers har travlt med job, skoledag, børnepasning og for nogle af familierne desuden sygdom eller bearbejdning af personlige problemer.

Flere repræsentanter fra det lokale SSP-netværk fremhæver, at det er vigtigt, at de deltagende familier enten før eller under højskoleforløbet får en erkendelse af, at det er vigtigt for familiens integration i det danske samfund, at de etablerer sociale netværk i lokalområdet udenfor familien. Flere fagpersoner fremhæver, at familier med tunge sociale problemer ofte kan have svært ved at få en sådan selvindsigt, og derfor ikke i samme udstrækning vil være motiverede til at deltage i et højskoleforløb.

“Højskolen var interessant, fordi vi gerne ville være sammen med voksne danskere og snakke med dem som almindelige mennesker og som forældre. Det var også vigtigt for os, at være sammen med voksne danskere, som arbejder med børnene – lærere og klubfolk f.eks. Jeg synes ikke, at jeg kendte nogle danskere, før jeg kom på højskolen.”

En af forældrene

“Jeg kender en familie, som måske kunne have profiteret af højskoleprojektet. Men jeg valgte ikke at anbefale dem, fordi jeg vurderede, at de var for dårlige til at deltage. Jeg var også betænkelig ved at lade dem deltage i et projekt, som var et forsøg. Jeg var meget betænkelig overfor projektet i starten.”

En medarbejder fra SSP-netværket

Ressourcerne hos familierne i projektet var forskellige. Nogle familier havde flere ressourcer end andre i form af tid, danskundskaber, energi og overskud i hverdagen m.m.

I nogle af de deltagende familier var enten børnene eller en af forældrene ramt af sygdom, og i andre familier var en forældre alene med børnene. Selvom de sociale ressourcer var forskellige hos familierne, oplever alle familierne, at de har fået et udbytte af højskoleforløbet.

6 af de 7 deltagende familier var af arabisk herkomst. Den sidste familie var af albansk oprindelse. Familierne oplever ikke, at de sproglige forskelle imellem dem har haft betydning for deres udbytte af højskoleforløbet.

Antallet af familier

Der var 7 familier tilknyttet SSP-højskolen. Det var ifølge både underviserne, medlemmer af følgegruppen og familierne selv et passende antal. Det gav alle familiemedlemmer plads og mulighed for at komme til orde på højskolens kurser og aktiviteter, og gav derfor både familier og professionelle det største udbytte. Flere fremhæver, at antallet af familier i et lignende forløb ikke bør overstige 10, da et af formålene netop er at arbejde med hele familien samlet. Derfor kan deltagerantallet i aktiviteter og udflugter hurtigt komme op omkring 40, mens deltagerantallet ved oplæg og debatter med forældrene alene kan være på mellem 10-20.

Det var vigtigt for forældrene, at der var mulighed for at diskutere og stille spørgsmål om egen konkrete familiesituation på højskolens kurser og temaaftener, og den mulighed ville ifølge forældrene have været mindre ved et højere deltagerantal.

Gode råd og pointer:

- Familierne skal selv have lyst til og mod på at deltage i højskolens kurser og aktiviteter.
- Familierne skal have lyst til at deltage i diskussioner og debatter.
- Meget socialt belastede familier vil sandsynligvis ikke kunne profitere af højskolens tilbud.
- Højskolens målgruppe bør være hele familien – forældre og børn.
- Antallet af familier på højskolen bør ikke overstige 10.

AFSNIT

5

Familiernes visitation til SSP-højskolen

Den første kontakt til forældrene

Den oprindelige tanke var, at alle familier skulle visiteres til SSP-højskolen gennem repræsentanter fra det lokale SSP-netværk.

Hensigten var, at repræsentanterne hver især skulle indstille familier, som de mente, kunne have gavn af at deltage, og som svarede til den beskrevne målgruppe.

Selve højskoleprogrammet var fastlagt med start søndag d. 17. august 2003 og afslutning d. 10. oktober 2003. Før sommerferien var det dog kun ganske få familier, som var blevet henvist til projektet, og forstanderinden og følgegruppen blev bekymrede for, om der ville komme nok familier med i projektet.

Nogle af de anbefalede familie havde også sagt nej til at deltage på SSP-højskolen.

I forbindelse med højskolens start blev der udarbejdet en brochure om højskolens formål og indhold. Brochuren blev udarbejdet på både dansk og arabisk, og blev i maj måned uddelt til de familier, som allerede var blevet henvist til højskolen.

På grund af sommerferie følte forstanderinden sig tidspresset i forhold til at få nok

familier tilknyttet højskolen inden opstart.

Derfor valgte hun i august måned efter sommerferien at omdele den udarbejdede brochure om projektet på skoler (3.-6. klasse), biblioteker og forskellige sociale projekter på Indre Nørrebro. Hermed skete der et skift i visitationen af familier til projektet. Den oprindelige tanke var, at repræsentanter fra det lokale SSP-netværk skulle udpege og henvise familier til projektet. På grund af tidspresset i forhold til højskolens opstart midt i august, valgte man også at melde tilbudet om højskolen bredt ud, så interesserede familier selv kunne henvende sig og søge om deltagelse på højskolen. Det betød også, at skolelærerne spillede en stor rolle i visitationsfasen.

Forstanderindens vurdering er efterfølgende, at man fra starten skulle have meldt projektet bredt ud til forældrene gennem bl.a. skolerne, og at der desuden skulle have været afsat mere tid til at afholde forældremøder om projektet, om højskolens formål, indhold, kurser, aktiviteter og anden information.

“Vi fik kendskab til højskolen gennem vores børn, som havde brochuren med hjem fra skole. I brochuren var alle informationer, om emner, undervisere og aktiviteter. Det lød meget interessant og godt, fordi det var for hele familien. Derfor sagde vi ja til at deltage.”

En af forældrene på højskolen

“Ideen med at bruge SSP-netværket til at pege på nogle familier, som de ville anbefale til projektet, som vi gjorde det i starten, var god. Det skulle bare ikke stå alene. Vores erfaring nu er, at vi fra starten skulle have meldt projektet meget mere bredt ud, og en god idé havde været, at vi havde indkaldt til forældremøde, hvor vi havde præsenteret projektet og gjort det mere synligt. Forældremødet havde også givet skeptiske forældre mulighed for at spørge ind til projektet.”

Forstanderinden

Hjemmebesøg

Der blev, så vidt det var muligt, gennemført hjemmebesøg hos familierne i projektet inden højskolens start.

Hjemmebesøgene blev foretaget af højskoleforstanderinden, en tolk samt evt. en mentor eller kontaktperson. Hjemmebesøgene blev brugt til at afklare behovene hos den enkelte familie, og gav den enkelte familie mulighed for at stille spørgsmål til projektet.

De deltagende familier og forstanderinden vurderer, at hjemmebesøgene var meget vigtige for familiernes forståelse af, hvad højskoleprojektet gik ud på. Flere familier pointerer, at de ikke havde sagt ja til at deltage på højskolen uden et hjemmebesøg, hvor de fik mulighed for at stille uddybende spørgsmål om projektet. Flere familiers usikkerhed om projektet var stor i begyndelsen, da de kun havde læst brochuren, og de havde mange spørgsmål til projektet.

“Vi fik kendskab til højskolen gennem brochuren. Men det var vigtigt, at Annette (højskoleforstanderinden) var på hjemmebesøg og forklarede mere. Ellers havde vi ikke sagt ja til at deltage i projektet. Med brochuren alene havde vi ikke sagt ja. Det er vigtigt af få besøg, inden man siger endeligt ja og starter.”

En af forældrene på højskolen

Af de syv familier, der deltog i højskolen, var det kun en enkelt familie, der selv henvendte sig, efter at have læst brochuren. De 6 øvrige blev alle henvist til projektet via SSP-repræsentanter – f.eks. en lærer, en sygeplejerske, en klubmedarbejder eller en projektmedarbejder. Alle disse 6 familier har også haft hjemmebesøg med projektets forstanderinde, en mentor eller kontaktperson samt en tolk.

Det var højskoleforstanderinden, der sammen med den enkelte families mentor eller kontaktpersonen vurderede og besluttede, om familien kunne profitere af projektet, og dermed skulle visiteres til højskolen.

Mentorordningen (kontaktpersonordning)

Flere af de professionelle tilknyttet projektet fremhæver som vigtigt, at der udpeges en repræsentant fra det lokale SSP-netværk, som mentor eller som kontaktperson for de deltagende familier. Der behøver ikke at være en mentor eller kontaktperson for hver familie. En mentor kan godt have ansvar for kontakt til flere familier. Det vigtige er, at hver familie har en tilknyttet mentor eller kontaktperson, der er deres formidler og kontakt ind i projektet.

“Den enkelte mentor kan godt være knyttet til flere familier. Det vigtige er, at familierne får tilbuddet, og at det afklares, hvilke behov familien har. Det er bedre at have få mentorer, der virkelig er på, frem for flere mentorer – en til hver familie – der ikke går helhjetret ind for projektet, og som ikke har tiden til et ordentligt engagement. Det var vigtigt for familierne på SSP-højskolen, at vi havde mentorer og kontaktpersoner i projektet.”

En repræsentant fra følgegruppen

Erfaringerne fra SSP-højskolen på Indre Nørrebro er, at mentorer eller kontaktpersoner har en vigtig funktion med at fastholde familiernes kontakt til højskolen. Det skete bl.a. gennem gentagne besøg hos familien eller telefonkontakt, hvor kontaktpersonen løbende huskede familien på højskolens program - de forskellige kurser og aktiviteter. Erfaringerne fra projektet er, at familierne ofte har mange andre ting og problemstillinger, de skal forholde sig til i hverdagen, og de kan derfor nemt glemme højskolens program og blive væk fra de planlagte aktiviteter, hvis en mentor eller kontaktperson ikke løbende holder kontakten til familien ved lige. Samtidig oplevede de professionelle mentorordningen som et vigtigt signal til familierne om, at

projektet oprigtigt ønskede at støtte og hjælpe familierne, og at arrangørerne respekterede familiernes behov.

“Min opgave har været at støtte familien gennem hele højskoleforløbet – både børnene og forældrene. Jeg har mødtes løbende med dem og er fulgtes med dem til højskolens ture og arrangementer. Det er vigtigt, at man som kontaktperson eller mentor er tæt på familien gennem hele forløbet, ellers tror jeg, at familierne falder fra undervejs. Dem, der indstiller familierne til projektet, skal følge dem hele vejen igennem.”

En af projektets kontaktpersoner

Mentorer eller kontaktpersoner på SSP-højskolen har været skolelærere, klubmedarbejdere og højskoleforstanderinden selv. Kontaktpersonernes faglige baggrunde var ikke det væsentligste. Det vigtige var, at kontaktpersonen/mentoren kendte familierne i forvejen, og at de havde en god kontakt til familierne (oftest børnene eller til familien gennem børnene).

Det var vanskeligt at få et tilstrækkeligt antal kontaktpersoner i højskoleprojektet. Oplevelsen er, at man godt kunne have brugt flere.

Problemet var, at funktionen som mentor eller kontaktperson skulle lægges oven i det almindelige daglige arbejde som f.eks. lærer eller klubmedarbejder. Selvom der i projektet var midler til at aflønne mentorerne, var det alligevel vanskeligt at få nok SSP-repræsentanter til at påtage sig opgaven, fordi det kræver tid og et stort engagement ud over normal arbejdstid.

Flere af de professionelle fra SSP-netværket, der var tilknyttet projektet, mener, at mentorer/kontaktpersoner var en af årsagerne til, at de deltagende familier kunne fastholdes i projektet. De understreger som vigtigt, at de mentorer/kontaktpersoner, der tilknyttes et SSP-højskoleprojekt, fra starten skal gøres meget bevidste om det ansvar og den betydning, de har i forhold til at støtte de deltagende familier.

Familierne som vidensformidlere

Erfaringerne fra SSP-højskolen på Indre Nørrebro er, at de familier, som allerede er eller har været tilknyttet SSP-højskolen, er gode som informanter og kontaktformidlere til andre familier, som kunne være interesserede i at deltage på en SSP-højskole. 2 af de 7 deltagende familier havde hørt om projektet fra en af de andre familier. Alle de deltagende familier har givet udtryk for, at de hver især kender 4-5 familier, som er interesserede i at deltage i et højskoleforløb, efter at familierne har fortalt dem om, hvad indholdet er, og hvad det går ud på.

“Da vi fandt ud af, hvad højskolen var, fortalte vi det til vores venner og naboer. Men der var det for sent at komme med. Det var ærgerligt, for de var meget interesserede i også at deltage.”

En af forældrene

Manglende kendskab til højskolebegrebet

Begrebet "højskole" gjorde flere af de deltagende familier skeptiske og usikre ved projektets opstart. Familierne kendte på forhånd intet til og havde derfor svært ved at forstå tanken om en højskole. I den brochure, der blev udarbejdet på arabisk om projektet, var ordet højskole blevet oversat direkte, sådan at det på arabisk blev forstået som "en høj skole". Det tolkede flere af familierne som, at SSP-højskolen var noget meget fint, svært og tidskrævende. Ingen af familierne kendte i forvejen til den danske tradition med folkehøjskoler, og det bidrog til, at de havde svært ved at forstå, hvad SSP-højskolen gik ud på.

“Jeg tror, at det er vigtigt, hvis man vil have fat i f.eks. arabiske familier, at man i den første kontakt til familierne bruger en arabisktalende person, der samtidig er rundet af det danske samfund, så vedkommende ordentligt kan forklare familierne, hvad højskoletanken går ud på. Og så er det en god idé, når en tekst oversættes til et fremmed sprog, at lade en anden person lave en back-translation, så man er sikker på meningen af det, der står i brochuren.”

En af underviserne

“Jeg var bange, fordi jeg ikke forstod, hvad højskole gik ud på. Det havde været bedre, hvis de havde kaldt det for et kursus eller et projekt.”

En af forældrene

Politiets deltagelse

Nogle af familierne forbandt også ordet højskole med kontrol og overvågning. Deres forbehold og skepsis i forhold til projektet blev desuden skærpet af, at politiet var med i projektet.

Kombinationen af, at familierne ikke forstod eller kendte til begrebet højskole, og at politiet deltog i projektet gjorde nogle af familierne utrygge.

Forældrene på højskolen forklarer, at de i hjemlandet ikke havde det samme forhold til politiet, som de oplever i Danmark, og at der i mange arabiske lande er en udbredt frygt for politiet. En frygt, som familierne har taget med sig til Danmark, og som de stadig har i forhold til politiet her i landet.

Gennem højskolen har familierne fået et andet billede af politiet på Indre Nørrebro. De oplever det som en stor gevinst for projektet, at Flemming Gulløv fra Nærpolitiet på Indre Nørrebro deltog i projektet, og de forstår nu den forskel, der er, på politiets funktion og magt i arabiske lande og i Danmark. I dag føler familierne sig mere trygge ved politiet på Indre Nørrebro.

Uklarhed om baggrunden for visitationen

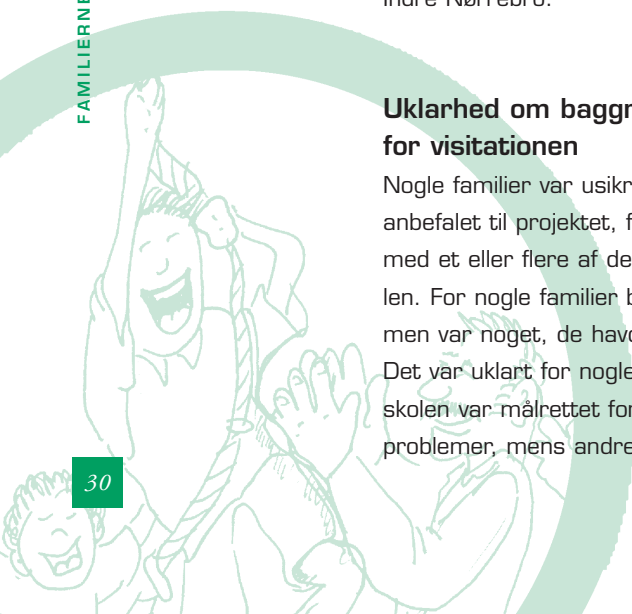
Nogle familier var usikre på, om de var blevet anbefalet til projektet, fordi der var problemer med et eller flere af deres børn f.eks. i skolen. For nogle familier blev det ikke sagt højt, men var noget, de havde en fornemmelse af. Det var uklart for nogle familier, om SSP-højskolen var målrettet forældre til børn med problemer, mens andre familier havde fået

besked om, at de var blevet visiteret til højskolen, fordi der enten var problemer med deres børn, eller der var en risiko for, at deres børn kunne komme ud i problemer. Nogle af de professionelle tilknyttet projektet vurderer, at det er et svært rekrutteringsgrundlag blandt familierne, hvis de på forhånd får at vide, at de er anbefalet pga. problemer i familien.

Frivillighed

Enkelte familier giver udtryk for, at de i starten var bange for, hvad højskoletilbuddet gik ud på. Nogle oplevede eller troede, at projektet var noget, de blev pålagt af de sociale myndigheder. Da nogle af familierne i forvejen var utrygge ved det kommunale sociale system og havde et forvrænget billede af sagsbehandlernes magt og indflydelse i det danske samfund, gjorde uklarheden omkring højskolens formål dem utrygge i projektets statsfase. Nogle af familierne oplevede ikke højskolen som et "frivilligt" tilbud til at starte med. Familierne understreger, at det ikke skyldes fejlinformation fra projektets side, men i højere grad deres egne forestillinger, fordomme og angst.

Familiernes usikkerhed omkring projektet i starten er med til at understrege vigtigheden og betydningen af en grundig informationsfase før starten af et SSP-højskoletilbud. Det er vigtigt med forskellige typer information, dvs. både brochurer, informationsmøder og hjemmebesøg i visitationsfasen, og det er vigtigt, at

det fremgår klart og tydeligt, at der med et SSP-højskoletilbud er tale om et tilbud og ikke tvang.

De deltagende familier fortæller, at mange flere familier med anden etnisk baggrund end dansk på Indre Nørrebro ville været interesserede i SSP-højskoletilbuddet, hvis det fra starten havde stået klart, at tilbuddet var frivilligt, og hvis det fra starten havde været klart for familierne, hvad formålet og baggrunden for tilbuddet var.

“Vi forstår ikke begrebet højskole. Vi var bange for at give oplysninger om os selv. Det virkede i starten som en slags overvågning. Jeg blev forskrækket over at politiet var med på højskolen.”

En af forældrene

“Jeg er sikker på, at hvis højskoleforløbet bliver gentaget, så vil der hurtigt blive fuldt med mange familier. Alle pladser vil være optaget, for nu har vi fortalt vores venner, hvad højskolen går ud på.”

En af forældrene

Gode råd og pointer:

- I tilrettelæggelsen af et SSP-højskoletilbud skal der afsættes tid til grundig information til forældrene i form af informationsmøder (f.eks. forældremøder på skolerne) og udsendelse af brochurer – f.eks. på skoler og biblioteker.
- Før højskolestarten skal hver familie tilbydes et hjemmebesøg, hvor familien får mulighed for at stille spørgsmål om højskolen.
- Hver familie bør have en mentor eller kontaktperson i et højskoleprojekt (En mentor/kontaktperson kan have flere familier tilknyttet).
- Mentorens/kontaktpersonens funktion er at støtte og fastholde familien gennem hele højskoleforløbet.
- Familier, som allerede har deltaget i et SSP-højskoleforløb, kan med fordel bruges til at fortælle andre familier om projektets indhold og formål.
- I brochurer og på informationsmøder skal familierne have en introduktion til den danske højskoletradition og historie.
- En brochure om projektet bør oversættes til et eller flere fremmedsprog. Back-translation er en fordel, så man sikre, at alt er oversat korrekt.
- Hvis politiet deltager i et SSP-højskoleprojekt, skal familierne informeres om baggrunden for politiets deltagelse og funktion på højskolen.
- Det skal fremgå tydeligt, at deltagelse i et SSP-højskoletilbud er frivilligt.

AFSNIT

6

Undervisning, aktiviteter, undervisere og netværkspersoner

Højskoleforløbets indhold

I projektbeskrivelsen står følgende om højskoleprojektets undervisningsform: Formålet er:

"at bruge synergieffekten af et højskoleophold, hvor redskabet er dialog og samvær, til at opdag nye veje til forståelse og støtte fra SSP-netværket til problemfyldte familier. Målet er at støtte familierne i, at de yngre børn ikke kommer under dårlig indflydelse fra kriminelle unge og voksne i lokalområdet".

Ideen var at bruge det levende ord, dialogen og grundig viden om de lokale muligheder og tilbud, som værktøj til at skabe forandring.

Som beskrevet tidligere ændrede målgruppen for højskoleforløbet sig undervejs fra at være kriminalitetstruede børn (primært lille-brorgruppen) med anden etnisk baggrund end dansk og deres familier, til også at omfatte andre familier, bl.a. isolerede familier med anden etnisk baggrund end dansk på Nørrebro.

Formålet med undervisningen forblev dog:

- at skabe kontakt og dialog med familierne om emner, der var betydningsfulde for dem,
- at familierne og de lokale SSP-repræsentanter opnåede en tættere kontakt og et bedre syn på hinanden,
- at give familierne en større viden om det lokale voksennetværk og tilbudene i lokalområdet.

Derudover var nogle af aktiviteterne også planlagt med henblik på at være informerende i forhold til dansk historie og danske samfundsforhold i integrationsøjemed. Andre aktiviteter, især for børnene, havde som formål at have det sjovt om fælles oplevelser og dermed vise børn og unge, hvad man bl.a. kan bruge de lokale tilbud og voksne til.

Rammerne om højskolen

Forstanderinden for SSP-højskolen skabte fra starten en tryk ramme om højskoleforløbet, og det viste sig at være vigtigt for familierne. Den trykke ramme var bl.a. de fysiske rammer, der fra starten var højskolens egne lokaler i

Medborgerhuset på Blågårdsplads. En anden tryghedsskabende faktor var de strukturelle rammer om forløbet. Familierne vidste altid, hvor de skulle mødes, og de vidste også på forhånd, hvad der skulle ske, når de mødte op. Alle SSP-højskolens aktiviteter foregik enten i lokalerne i Blågaardens Medborgerhus eller på udflugter med samlingspunkt foran Medborgerhuset.

Højskolen fik tildelt to lokaler, et til undervisning og et til legestue. Undervisningslokalet var hyggeligt indrettet med sofaarrangement, spisearrangement, dug på bordet, blomster og billeder på væggene. Lokalet var gjort så hjemligt som overhovedet muligt indenfor de givne rammer, uden at det dog afspejlede deltagerfamiliernes kulturelle baggrunde.

Børnerummet var indrettet med legesager og bar præg af at være indrettet til den store gruppe af mindre børn, der viste sig at komme med deres familier i projektet.

Maden:

En anden fast ingrediens og ramme om højskolen var mad - god mad. Og det blev fremhævet at såvel undervisere, børn og forældre som et hyggeligt og rart element, alle kunne glæde sig til. Hver undervisningsgang eller aktivitet indledes oftest i undervisningslokalet med fællesspisning. Fra andre sociale projekter har det også ofte vist sig, at omsorg og mad er to tæt forbundne størrelser. God mad er forbundet med

omsorg, og det signalerer, at der er nogen, der har tænkt på os, hygger om os og vil tage sig af os med dejlig mad. Blandt de deltagende børn og unge var maden også en af de gode ting ved projektet, som blev fremhævet.

“Højskolen skal have ros for, at der var mulighed for at spise – og spise godt. Og for at børnene blev taget ind ved siden af, så forældrene kunne snakke.”

Underviser i projektet

Gode råd og pointer:

- Skab en tryk fysisk ramme om højskoleforløbet – egne lokaler hvor deltagerne mødes hver gang.
- Sørg for adskilte lokaler til undervisning af forældre og legestue til børnene.
- Indret lokalerne så de er hjemlige, hyggelige og evt. afspejler målgruppen.
- Lad evt. forældre og børn være med til at indrette lokalerne.
- Sørg for god mad når deltagerne møder. Mad er et godt signal om omsorg og noget fælles rart at mødes om.
- Sørg for altid at mødes det samme sted, også selv om målet er en udflugt.

Undervisere og netværkspersoner

Den oprindelige tanke var at få så mange lokale kræfter tilknyttet højskolen som overhovedet muligt, både som undervisere og som netværkspersoner. Med netværksperson menes her fagpersoner tilknyttet projektet, f.eks. tolke, undervisere, mentorer/kontaktpersoner og repræsentanter fra det lokale SSP-netværk. Ideen var, at de fagpersoner, som familierne kom til at lære at kende på højskolen, også ville være tilgængelige i det lokale miljø, når højskoleforløbet var slut. Forventningen var, at de unge og deres familier gennem højskoleforløbet ville kunne få et andet syn på og en større tilknytning til det tilgængelige voksennetværk i lokalområdet, dvs.: skolelæreren, sagsbehandleren, politimanden osv.

“Jeg var jo nok noget skeptisk i starten. Jeg synes det var en lille gruppe forældre, man kunne nå på Nørrebro, og at dem, der havde størst behov, de ville ikke kunne gennemføre at komme. Men nu har jeg jo været med på den der tur, og der kunne jeg se, at der nok er noget i det.”

Netværksperson i projektet

Det var dog ikke muligt at rekruttere alle undervisere lokalt. Men de netværkspersoner, der gik ind og støttede op om projektet ved at deltage i forskellige aktiviteter og udflugter, eller havde en form for mentor- eller støttefunktion i forhold til børn og familier, var lokale kræfter fra det lokale SSP-netværk.

Undviserne var primært kapaciteter, der blev hentet ind pga. deres faglige ekspertise, og fra forskellige steder i København og omegn. Enkelte undervisere havde lokal tilknytning, og nogen af dem var samtidig medlemmer af det lokale SSP-udvalg og fungerede både som undervisere og netværkspersoner i projektet.

De 9 tilknyttede lokale netværkspersoner,

der i forskellig grad deltog i undervisning og aktiviteter, var ud over forstanderinden:

- De to tolke, Busra Sadaio, arabisk tolk, og Isni Memedi, albansk tolk, der begge havde en udvidet funktion sammenlignet med en normal tolkerolle² og funktion.
- En lokal politimand, Flemming Gulløv, fra Nørrebro Nærpolitistation.
- Koordinator Jens Ahm og sagsbehandler Bettina Lund Andersen begge fra Børne-Familieteamet på Indre Nørrebro.
- To klubledere, Helle Madsen, Askovgaarden og Henning Larsen, Ungdomsgården RY-27.
- En lærer fra Helligkors skolen, Charlotte Vølund.

² Tolkefunktion og rolle vil blive taget særskilt op under afsnittet om tolkning

- En pædagogisk medarbejder og mentor for en familie i projektet, Lene Larsen, Ungdomsgården RY-27 og det boligsociale projekt Åkanden, Rantzausgade.

Ud af de 9 netværkspersoner var 6 medlemmer af SSP-lokaludvalget på Indre Nørrebro.

Undervisere, temaer og aktiviteter

De undervisere, der var inviteret til at holde oplæg eller lave aktiviteter på højskolen, var på forskellig måde enten fagpersoner eller eksperter på et relevant område, nogen som nævnt med lokal tilknytning til f.eks. klubber, værestedet Gadepulsen, Kultursystemen på Nørrebro m.fl.

SSP-højskolens program med temaer, aktiviteter og undervisere var:

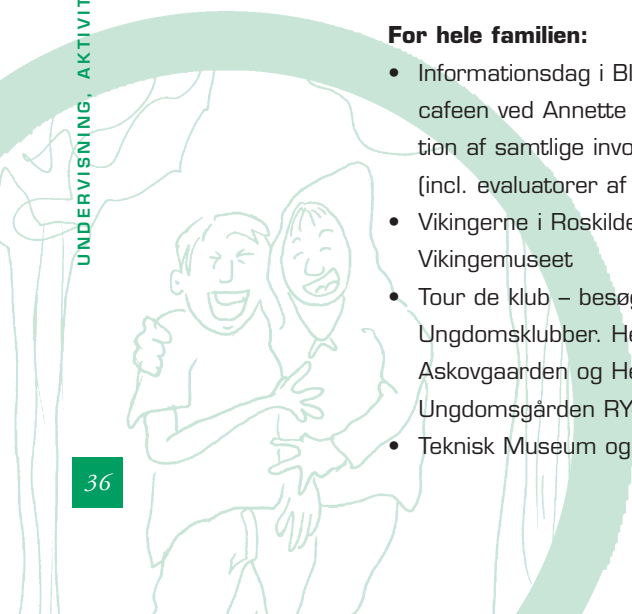
For hele familien:

- Informationsdag i Blågårdens Medborgerhus, cafeen ved Annette Bülow og med præsentation af samtlige involverede i højskoleforløbet (incl. evaluatore af projektet)
- Vikingerne i Roskilde – familieudflugt til Vikingemuseet
- Tour de klub – besøg i bydelens Fritids- og Ungdomsklubber. Helle Madsen, Askovgaarden og Henning Larsen, Ungdomsgården RY-27
- Teknisk Museum og Kronborg Slot

- Islamisk kunst gennem 1100 år – Besøg på Davids Samlinger
- Weekendtur i Karrebæksminde Ferie- og Conferencecenter

For forældrene alene:

- Ungdom og fritid, Sagsbehandler Bettina Lund Andersen Børnefamilieteamet på Indre Nørrebro og klublederne Helle Madsen, Askovgaarden og Henning Larsen, RY 27, begge Nørrebro.
- Familien i centrum, Lektor Marianne Skytte, Ålborg Universitet.
- Livet på Nørrebro – er Danmark vores og børnenes nye hjem? Psykolog Basim Osman.
- Socialforvaltningen som medspiller. Faglig Koordinator i Børne- Familieteamet, Lokalcenter Indre Nørrebro Tom Krüger.
- Besøg på Københavns Rådhus. Guide på rådhuset var medlem af borgerrepræsentationen Hamid El Musti.
- Det handler om børnenes skole. Lærer Saida Mahboud Andresen
- Hvilke meninger og holdninger har jeg som forælder? Konsulent Karin Löwenlund
- Børneopdragelse x 2. Ahmet Demir, Leder af Blæksprutten i Avedøre Stationsby. (Var ikke med i det oprindelige program, men kom ind med et eftermiddagsarrangement og deltog med oplæg på weekendturen).

Kun for kvinder:

- Krop og bevægelse x 2 – samt Kommunikation x 3. Underviser Marianne Honore, Københavns Kvindedaghøjskole.
- Sans for syning. Lærer Birgitte Ruellan, Kultursystemen.
- Sund mad til alle x 3 Underviser Hanne Nielsen, Sund By Butikken Indre Nørrebro.

For børn 8-12år:

- Hvor skal vi hen du? – Lær at blive bedre til at træffe din egne valg. Konsulent Karin Löwenlund.
- Bål og Brand. Brandvæsnets Ungdomsklub på Østerbro.
- Kammerater og knus. Konfliktmægler, karateinstruktør og bodyguard Henrik Rosager.
- Styrkeprøve i skoven. SSP-sekretariatet, v. Mikael Melby.

For unge 13-17år:

- Respekt og styrke x 2.³ Konsulent Karin Löwenlund
- Kamp og konflikt x 3.⁴ Konfliktmægler, karateinstruktør og bodyguard Henrik Rosager, Center for Konfliktløsning.

Kun for piger 13-17år:

- Teatersport x 4. Underviser Skuespiller Jette Carla, Comedy Zoo.

For alle børn og unge 8-17år:

- En dag som Formel 1- stjerne. Nordsjællands Go-cart Center.

- Station 3 – bag murene. Station 3 på Bellahøj.
- Ringhjørnet er bedre end gadehjørnet. Træner Khalid Alsubeihi – Fight Kickboxing Team.
- Hvor sej er du? Tur til Uggerløse skov.

Ud over underviserne deltog forstanderinden og de netværkspersoner, der havde tid og mulighed for det, på de udflugter, der blev gennemført med familierne. Enkelte aktiviteter måtte aflyses af forskellige årsager.

Fremmøde

“Jeg synes, det er tilfredsstillende, at 7 familier har deltaget i forløbet. Det er jo noget nyt, og flere familier er gået ind i det, uden rigtig at vide hvad det er.”

Netværksperson

På et overordnet niveau var de deltagende professionelle tilfredse med familiernes fremmøde. Højskoleforløbet var intensivt, og det krævede meget tid fra de deltagende familier. For nogen familier har det dog krævet meget opbakning og støtte, at møde op til de planlagte arrangementer. F.eks. har en mentor eller kontaktperson haft en meget vigtig funktion for nogen familier i

³ De i alt 4 undervisningsgange for børn og unge med Karin Löwenlund blev slået sammen til en undervisningsgang. Der var for få unge, der deltog i projektet, og det var ikke muligt at gennemføre det planlagte forløb.

⁴ De i alt fire undervisningsgange med Henrik Rosager blev til en gang i Medborgerhuset og resten blev pga. ringe fremmøde og stor aldersspredning omlagt til at foregå på weekendturen.

forhold til at huske aftaler og hjælpe familien til at møde op.

“Forældrene fik talt om vedkommende problematikker, og om drømme og visioner. Og de fik mulighed for at blive hørt og anerkendt for de tanker, de går og har...”

Underviser i projektet

Fremmødet til de dele af undervisningen, der alene var målrettet kvinder eller børn for sig, var noget svingende. Derfor blev dele af den planlagte undervisning for de enkelte målgrupper aflyst. F.eks. blev det meste af den undervisning, der var målrettet kvinderne alene, aflyst. Når målgruppen var forældrene eller hele familien samlet, blev undervisningen gennemført uanset fremmøde. Også selv om der måske kun var mødt to forældre op til en temaeftermiddag.

Nogle undervisere synes, det var fint med den tætte dialog og fortrolighed, der kunne opstå i en lille gruppe på mellem to og syv familier/forældre eller forældrepar. Andre synes, det var ærgerligt med så få deltagere, på grund af den dialog og dynamik, der kan opstå i en større gruppe. Der var som nævnt syv familier tilknyttet højskoleforløbet, og derfor kunne udebli-

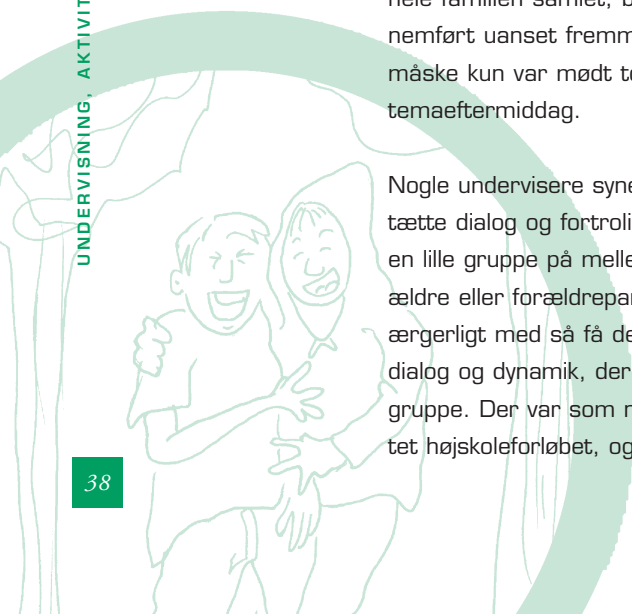
velser betyde, at der kun var to familier repræsenteret til en temadiskussion. Denne blev så gennemført alligevel. En underviser med et planlagt forløb på 5 gange oplevede med undervisning af børnene, at det var nye børn, der dukkede op til undervisningen fra gang til gang, og at de derfor måtte starte forfra til hver undervisning. Forløbet blev derfor anderledes end planlagt, og den sidste gang blev aflyst.

Undervisningsform

Alle undervisere oplevede familierne som åbne, interesserede og meget givende i samværet med hinanden. Til alle temadiskussioner var der en god stemning, og i de fleste tilfælde en meget intens snak. Jo tættere emnet var på familiernes hverdagsproblemer, jo mere var familierne optagede af at reflektere over temaet, af at snakke med underviserne og hinanden, og af at snakke mulige måder at løse problemerne på.

Aflysninger

Når undervisning eller aktiviteter blev aflyst, skyldtes det forskellige forhold. Undervisningen af kvinderne alene var lagt om formiddagen, og det viste sig, at de havde svært ved at komme i det planlagte tidsrum. Nogen af kvinderne havde arbejde, og andre havde huslige og familiemæssige gøremål, der gjorde, at de ikke kunne komme af sted hjemmefra om formiddagen. Kvinderne gav udtryk for, at de gerne ville have deltaget i de planlagte ”kvindeaktive-

ter”, hvis de tidsmæssigt havde ligget om eftermiddagen eller i weekenden.

I forhold til aktiviteterne for børn og unge, var det meget få unge (over 13 år), der dukkede op i projektet. Det betød, at de børn, der deltog i undervisning og aktiviteter, for en stor dels vedkommende var noget yngre end oprindelig planlagt. Fordi børnenes og de unges fremmøde var svingende, blev det besluttet helt at aflyse nogen aktiviteter for de unge, eller at henlægge andre aktiviteter til weekendturen i stedet. F.eks. undervisningen med fokus på krop og konfliktløsning. Nogle gange stod en underviser alene med en enkelt ung (f.eks. den første gang til Teatersport) og andre gange mødte der 7 børn og unge op i meget forskellige aldre og med meget forskellige behov. Af og til havde nogen af projektets børn taget kammerater med, som ikke var tilknyttet højskolen.

Nogle undervisere gav udtryk for, at de godt kunne tænke sig en anden form for mødedisciplin i et evt. nyt forløb, og at det blev indskærpet deltagerne at melde afbud, hvis de ikke kunne komme. Nogle gav udtryk for, at det kunne være forstyrrende for et undervisningsforløb, når der pludselig dukkede børn op, der ikke var med i projektet, men kammerater til nogen af de andre.

Omvendt var der netværkspersoner, der var imponerede over, at familierne havde ressourcer, overskud og mulighed for at deltage i så

meget og i så intensivt et forløb, som højskolen også var for familierne. Det var i realiteten ret krævende – tids- og planlægningsmæssigt - for en småbørnsfamilie med mange børn, at bruge så meget tid på forløbet.

Nogle af underviserne oplevede det som frustrerende, at fremmødet blandt børnene var så svingende, og for nogle undervisere var den aldersgruppe, der mødte op til deres undervisning, meget anderledes end den aldersgruppe, de havde forventet og planlagt deres undervisning i forhold til. Underviserne skulle derfor være meget fleksible og parate til at improvisere undervejs.

En af de kvaliteter, som både forældre og børn udtrykte stor glæde ved, var, at de havde fælles oplevelser sammen som familie. Det var givende og vigtigt at skulle af sted sammen, og få fælles oplevelser sammen. Desuden kom forældre og børn til at lære de danske voksne fra det lokale SSP-netværk at kende på en ny måde. De lærte dem at kende som almindelige mennesker og forældre og ikke kun som læreren, politibetjenten, sagsbehandleren, klublederen osv.. Den store glæde ved de fælles aktiviteter for hele familien kan måske være en forklaring på det svingende fremmøde i forhold til de aktiviteter, der var planlagt for dele af familiens medlemmer alene. En erfaring fra projektet er, at undervisning eller aktiviteter for forældre og børn hver for sig med fordel kan planlægges til at foregå i det samme tidsrum, så familien

tager hjemmefra sammen og tager hjem igen sammen. Børnene skal så ikke underholdes eller passes, mens forældrene får undervisning, men modtager selv undervisning eller deltager i aktiviteter på samme tid som forældrene.

Hvad har underviserne lagt vægt på?

I forhold til forældrene

“Familierne var i fokus. De blev lyttet til, og de måtte komme med deres meninger. Og vi er ikke eksperter. Det er de selv, og de skal finde de løsninger, der passer til dem. Og de har fået en forståelse af deres egen rolles betydning – at de har en vigtig rolle som f.eks. forældre eller som ven.”

Underviser i projektet

Det er forskelligt, hvor underviserne har lagt vægten i forhold til det indholdsmæssige og det emne, den pågældende skulle undervise i. Men fælles for det underviserne har fremhævet som centralt er, at familierne har følt sig hørt, at de har fået snakket om relevante problemstillinger for dem (familierne), og at familierne har følt sig anerkendte og respekterede for deres meninger og som mennesker. Og at de, via øget indsigt i forskellige problemstillinger og via kendskab til

lokale tilbud og instanser, ville kunne få mulighed for at øge deres handleberedskab.

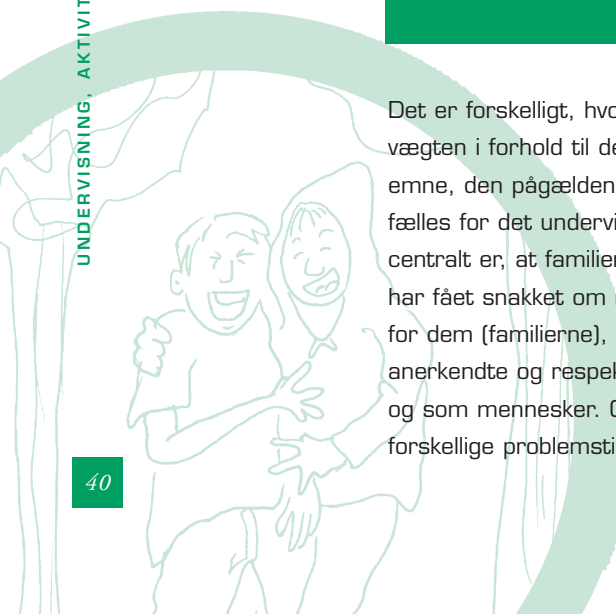
I forhold til familierne

I forhold til Højskolens udflugter var det, ud over et fagligt indhold, et mål, at familierne fik fælles oplevelser med hinanden, med deres egne og hinandens børn og med de lokale netværkspersoner, så familierne også lærte fagpersonerne at kende fra en anden side end den professionelle.

Undervisningens indhold

Der, hvor undervisningen virkelig gjorde en forskel for familierne, var, når der blev taget udgangspunkt i familiernes konkrete virkelighed, og de meget konkrete problemstillinger, der presser sig på i familiernes hverdag. F.eks. var børneopdragelse et centralt tema i undervisningen. Jo mere abstrakt, overordnet eller fjernt fra "familiernes konkrete virkelighed" indholdet af undervisningen var, jo mindre brugbart var det for familierne. Dette gjaldt dog ikke for den del af aktiviteterne, der var henlagt som udflugter. Her var familierne glade for at lære mere om f.eks. dansk historie og om det danske samfunds institutioner, og de var glade for at være på tur sammen med hinanden og med de professionelle fra SSP-netværket.

Underviserne var også optagede af at give familierne en større viden om det danske samfunds institutioner og historie, og af at snakke med

familierne om, hvad der lægges vægt på i dansk opdragelse sammenholdt med en opdragelse, der har udgangspunkt i en anden kultur end den danske.

Undervisere og netværkspersoner forsøgte via højskoleforløbet at videregive viden om og indblik i de lokale institutioner som politi, skole, klubber, lokalcenter, fritidsaktiviteter osv. Via øget indsigt i og viden om de professionelle og deres respektive institutioner var målet at give familierne mulighed for at få et nyt syn på, og et større handleberedskab i forhold til, hvordan de kan bruge de forskellige lokale instanser og professionelle fremover. Og endelig har det også været et mål, at give familierne viden om, hvad der forventes af familierne selv fra f.eks. det sociale system eller skolen.

En del af undervisningen tog også udgangspunkt i at give de forskellige målgrupper (forældre og de forskellige aldersgrupper af børn og unge) indsigt i, at de har forskellige valgmuligheder i forskellige situationer. Og at det spiller en rolle, hvilket valg man tager. Når det er vigtigt, bliver det også nødvendigt, at den enkelte bliver bevidst om, hvorfor man tager de valg, man gør.

Noget af det, der optog forældrene mest, var diskussioner om børneopdragelse, om at være forældre i et andet land, end der hvor de selv er vokset op, om forskellige værdier i familierne og i det om-given-de danske samfund. Desuden

var forældrene meget interesserede i at høre om, hvor man kan søge og få hjælp til forskellige problemstillinger. Underviserne var generelt fleksible, også med at blive længe ud over den tid, der var afsat til undervisningen, hvis det var påkrævet i forhold til familiernes behov. F.eks. for at hjælpe en forældre med at afklare personlige problemstillinger. Tolkene havde samme fleksible indstilling til at blive ud over den planlagte tid, hvis deres hjælp var påkrævet.

Enkelte netværkspersoner giver udtryk for, at skoledelen ikke var tilstrækkelig synlig i projektet. De efterlyste større inddragelse af lærere som undervisere i forløbet og syntes, at problematikker relateret til skolen skulle have været taget mere op med familierne. Det kunne både være i forhold til hvilke forventninger forældrene har til skolen og til undervisningen, hvad forældrene ser som skolens og som deres egen opgave i forhold til opdragelse af børnene, men det kunne også være i forhold til, hvad der kræves eller forventes af forældrene fra skolens side. Der var i programmet tilrettelagt et kursus med en lokal skolelærer, men det måtte aflyses.

Børn og unge

I forhold til børn og unge var underviserne optagede af, at børn og unge fik sjove oplevelser med hinanden, med deres familie og med andre voksne. De skulle have fælles oplevelser med danske voksne fra det lokale SSP-netværk, med

andre børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk og med deres egen og andre familier. De skulle have mulighed for at få succesoplevelser og for at lære noget nyt.

Et eksempel på, hvad underviserne arbejdede med i forhold til børnene på højskolen, var børnenes erkendelsesmæssige (kognitive) processer. De arbejdede f.eks. med at give børnene et større handleberedskab i forhold til konfliktløsning eller gjorde dem mere bevidste om, at man f.eks. godt kan være voldsom i sin leg og samtidig passe på og respektere hinanden. Eller det kunne være i forhold til at blive bedre til at sige fra og at blive bevidst om sin egen rolle. At det har konsekvenser at tage et valg, og at det kræver noget at turde tage et aktivt valg og at have sin egen mening - især når den ikke er i overensstemmelse med kammeraternes holdninger.

Endelig har underviserne lagt vægt på at give forældre og børn et indblik i hvilke fritidsaktiviteter og tilbud, der var tilgængelige i lokalområdet, og på at børnene og de unge lærte de voksne professionelle i lokalområdet at kende på en ny måde.

Længde af forløbet og weekenden

Selve højskoleforløbet strakte sig over 2 måneder, fra den fælles introduktionsdag medio august 2003 til den afsluttende fest medio oktober 2003. Forinden lå flere måneders for-

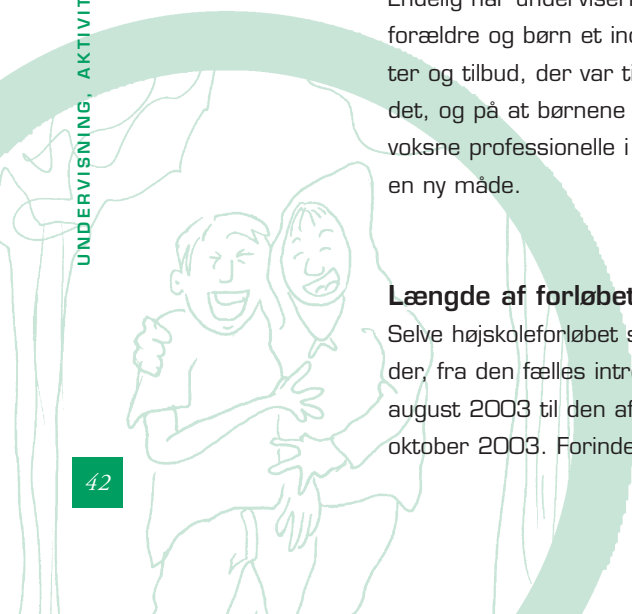
beredende arbejde med ansættelse af forstanderinden, involvering af det lokale SSP-netværk, udarbejdelse af brochure, indretning af egnede lokaler, rekruttering af undervisere, planlægning af forløbets indhold samt visitering af familier. Herunder hjemmebesøg og diverse mødeaktiviteter med SSP-sekretariatet, lokale SSP-repræsentanter, undervisere, tolke og andre involverede kræfter (sagsbehandlere, skolelærere, klubledere, politiet mv.).

“Noget jeg har tænkt over er, at de her ting tager tid... Jeg tror der skal nogle meget længere forløb til.”

Netværksperson i projektet

Højskoleforløbets række af temaeftersmiddage, aktiviteter og udflugter blev afrundet med en weekendtur til Karrebæksminde den første weekend i oktober.

Flere i følgegruppen og blandt netværkspersonerne havde efter det gennemførte højskoleforløb overvejelser om, om et lignende forløb hellere skulle strække sig over en længere tidsperiode og så måske være knap så intensivt. Bl.a. fordi de på weekendturen oplevede, hvordan der opstod en tættere kontakt og fortrolighed blandt familierne, der bevirkede, at diskussionerne med forældrene på dette tidspunkt blev

dybere og tættere. Forældrene og repræsentanterne fra SSP-netværket diskuterede bl.a. værdier i forhold til børneopdragelse og forholdet mellem teenage-drenge og piger var et andet emne, der blev diskuteret på turen.

“Det bedste var weekendturen, for hele familien skulle med, og vi skulle sove i tre dage. Og det var rigtig sjovt, fordi vores familie skulle bo sammen, og vi lavede snobrød og konkurrencer, hvor man kunne vinde. Det var sjovt!”

Barn på weekendturen

“Jeg synes weekendturen var en luksus. Men hvis vi skulle på weekendtur igen, ville jeg håbe, man kunne svømme, og det er om sommeren man skal derhen. Jeg håber ikke familiehøjskolen slutter! Jeg vil råde dem der læser det her til selv at prøve at gå derhen. Det er synd for dem, der ikke er kommet med.”

Barn på weekendturen

Andre undervisere og netværkspersoner mener, at netop intensiteten af det gennemførte forløb var en stor styrke, og at det helt afgørende efterfølgende bliver, hvordan forløbet vil blive fulgt op, når højskolen er afsluttet.

Weekendturen

Weekendturen gik til Karrebæksminde Feriecenter. Turen startede fra Blågaardens Medborgerhus fredag eftermiddag og varede til søndag eftermiddag, hvor familierne blev kørt tilbage til Nørrebro igen. Transporten til Karrebæksminde foregik samlet i bus. De fagpersoner, der ikke var med i hele weekendens forløb, transportererede dog sig selv frem og tilbage.

5 ud af højskolens 7 familier deltog på weekendturen. En familie måtte dog tage hjem lørdag aften pga. 3 syge børn.

Ud over familierne deltog forstanderinden, en tolk, 5 repræsentanter fra SSP-netværket og en medarbejder fra SSP-sekretariatet i København. Der var to eksterne undervisere på om lørdagen, en til forældrene og en til børnene, og derudover deltog og bidrog netværkspersonerne og medarbejderen fra SSP-sekretariatet med underholdning, snak, hyggeligt samvær og fælles aktiviteter. Netværkspersoner, en underviser og børn/unge var ude i naturen og lege og have det sjovt det meste af lørdagen.

Forældrene var med noget af tiden, når de ikke

havde undervisning. Alle var meget trætte efter en god dag lørdag aften. Evaluatorene havde søndag formiddag til at interviewe forældre og børn om, hvilket udbytte de havde opnået ved at deltage i det samlede højskoleforløb.

Hver familie havde en feriehytte for sig selv, og alle måltider blev indtaget i feriecentrets restaurant. Derudover havde Højskolen et stort undervisningslokale og adgang til alle aktivitetsmuligheder ude og inde som alle andre gæster i feriebyen. Til børnenes store ærgrelse var det dog for koldt at benytte den store udendørs swimmingpool.

Programmet for weekenden var planlagt som en blanding af aktiviteter, hyggeligt afslappet samvær og dialog med eller uden undervisere. Bl.a. var en af de undervisere, som tidligere havde undervist på højskolen, og som forældrene gerne ville mødes og diskutere børneopdragelse med igen, sammen med forældrene nogle timer om lørdagen på weekendturen.

Forældre og børn var meget glade for weekendturen, og det var tydeligt, at de diskussioner forældrene havde med hinanden og med undervisere og SSP-netværket, var nået til et punkt, hvor alle var fortrolige med hinanden, og hvor diskussionerne havde fat i meget væsentlige temaer for de voksne som forældre og som familier i et for dem på nogen måder stadig nyt og ikke altid helt forståeligt samfund.

Alle, dvs. både forældre, børn, forstanderinden og netværkspersoner, var på det tidspunkt ærgerlige over, at forløbet var slut. De professionelle fornemmede, at nu kunne der virkelig udveksles meninger og værdier og skabes en givende og udviklende dialog med og iblandt de deltagende familier indbyrdes. Familier og børn var kede af, at forløbet sluttede. De ville gerne fortsætte med at komme på højskolen.

Som nævnt ovenfor var der efterfølgende i følgegruppen refleksioner over, om weekendforløbet burde lægges midt i forløbet i stedet for i slutningen. Eller om der burde ligge flere weekendophold i et forløb, netop fordi der på weekenden kunne skabes grobund for endnu mere grundlæggende og udviklende diskussioner, når familierne var sammen med hinanden og de professionelle i et samlet forløb over en hel weekend.

“Det er fint med én weekendtur. Alt har været godt planlagt, og det gode ved weekendturen har været, at man fik mulighed for at komme tæt på sine egne børn.”

Forældre på højskolen

Familierne selv synes, at én weekendtur i forløbet var passende. De udtrykte ingen holdning til, hvor i forløbet weekenden burde ligge, bortset fra børnene, der gerne havde set det var sommer og muligt at bade. Det kan være svært at vurdere, om det havde været muligt at skabe den samme tæthed og fortrolighed mellem familier og professionelle uden det forudgående forløb, der havde strakt sig over nogle måneder forinden. Det helt afgørende er, hvad der kommer til at ske efter højskolens afslutning.

Efter weekendturen var der kun tilbage at holde en afslutningsfest den efterfølgende weekend, og til slut skulle forstanderinden, evt. sammen med en fra det lokale SSP-netværk, have en fremadrettet evalueringssamtale med hver familie.

Gode råd og pointer:

- Knyt så vidt muligt lokale kræfter til en SSP-højskole.
- Gennemfør undervisningen for de familier og forældre, der er mødt op, uanset hvor mange afbud der er.
- Lær familierne om betydningen af "mødedisciplin" – f.eks. at det forventes, at de melder afbud, hvis de ikke kan komme.
- Undersøg hvornår de enkelte målgrupper har mulighed for at komme, før der planlægges aktiviteter.
- Undersøg om kvinderne reelt er interesserede i kvindeaktiviteter alene, eller om familierne helst vil af sted sammen.
- Gør noget særligt ud af at tiltrække ungegruppen, hvis de er en særlig målgruppe i projektet – de skal have andre tilbud end børnene.
- Vær opmærksom på, at et højskoleforløb er frivilligt, og at det er tids- og ressourcekrævende for familierne at deltage.
- Støt de familier, der ikke selv kan magte at møde op – f.eks. gennem en mentorordning.
- Indprent undervisere og SSP-repræsentanter, at det kræver fleksibilitet, engagement og evne til improvisation at deltage i et SSP-højskoleforløb.
- Familierne lægger stor vægt på at lære de professionelle i det lokale netværk at kende som mennesker/forældre, der f.eks. også kan have problemer med egne børn.
- Undervisningen skal være meget konkret og tage udgangspunkt i familiernes virkelighed og aktuelle problemstillinger.
- Børneopdragelse er et meget centralt emne for familierne.
- Det kan være en fordel at nogle undervisere har anden etnisk baggrund end dansk.

Udfordringer i forhold til at gennemføre højskoleforløbet som planlagt

Som det fremgår, var hele højskoleforløbet planlagt som et meget intensivt forløb. Målgruppen for undervisning, aktiviteter og ture var opdelt med 7 forskellige delmålgrupper: Hele familien, forældrene, kvinderne, de små børn, de unge, alle børn og unge sammen og de store piger alene. Det blev overvejet, om der skulle planlægges særlige aktiviteter for fædre alene, men konklusionen blev, at det skulle der ikke. Forstanderinden oplevede dog under forløbet, at der var behov for sådanne aktiviteter, og hun vil anbefale aktiviteter for fædre i et fremtidigt SSP-højskoletilbud.

Forstanderinden var den gennemgående figur i hele forløbet og altid til stede til bl.a. at løse akutoptstående problemer og til at fastholde den røde tråd. Derfor var det vigtigt, at forstanderinden var tilstede på alle kursusdage til at samle op og kæde diskussionerne sammen. Forstanderinden havde dog ikke altid selv mulighed for at være med i temadiskussionerne, fordi hun f.eks. blev nødt til at prioritere at passe børnene i legerummet ved siden af, mens forældrene fik undervisning. Det var altid forstanderinden, der bød velkommen. Hun spiste altid sammen med familierne og sagde farvel, når undervisningen var slut. Ud over forstanderinden var der altid et antal netværkspersoner med til de forskellige aktiviteter, kurser og udflugter.

Fleksibilitet og engagement

Der var flere forhold, der viste sig krævende at gennemfører i praksis, i forhold til hvordan de var beskrevet i projektbeskrivelsen. F.eks. krævede højskoleforløbet en stor grad af fleksibilitet, engagement og frivillighed i arbejdet fra de implicerede undervisere og netværkspersoner. Bl.a. skulle underviserne være parat til at lave indholdet af deres undervisning om, hvis der ikke var det antal deltagere, som de forventede, eller fordi f.eks. børnenes alderssammensætning ikke svarede til det, de havde planlagt undervisningen i forhold til. Det var ikke altid, der blev meldt afbud, eller måske kom der flere end forventet, fordi børnene havde taget nogle af deres kammerater med osv. Der kunne også opstå situationer, hvor en underviser måtte springe til som børnepasser, fordi der ikke var andre, der kunne løfte den opgave den pågældende dag.

Det lokale SSP-netværk viste sin styrke bl.a. ved at være fleksible og ved at springe til, når det var nødvendigt, for at få tingene til at hænge sammen og lykkes. Uden de lokale kræfters engagement og støtte, havde det været vanskeligt at gennemføre forløbet.

Ikke om formiddagen

Flere af kvinderne kunne ikke deltage i aktiviteter i formiddagstimerne. Det er omtalt tidligere under aflysninger. Generelt blev aktiviteterne for kvinder alene aflyst pga. for ringe fremmøde.

Kvinderne ville gerne have deltaget, men havde ikke mulighed for det på det planlagte tidspunkt.

Overskuelighed, ressourcer og tid

Det blev også klart, at programmet var ambitiøst og ikke helt let at bevare overblikket over for familierne. Det krævede i realiteten mange ressourcer, et godt overblik og meget tid fra familierne at deltage på højskolen. Familierne skulle kunne overskue det tætpakkede kursussskema, sende børnene af sted til forskellige aktiviteter på forskellige tidspunkter, og forældrene skulle selv huske (og have tid til) at komme på andre tidspunkter.

Mange små børn

Desuden var det ind imellem meget forstyrrende for undervisningen af forældrene, når de små børn kom ind og ville lege eller spørge om noget undervejs. I nogen tilfælde løb børnene ud og ind af lokalet i fast rutefart. Sidstnævnte problem kunne delvist være løst ved at lægge planlagte aktiviteter for børnene samtidig med undervisning for forældrene.

Meget få unge

Det viste sig også, at der var meget få unge over 13 år, der kom i projektet (i alt 2 piger og enkelte gange en dreng). For nogen familiers vedkommende var det tilfældigt, at de ikke havde børn i ungegruppen. For andre familier

gjaldt det, at de unge ikke var motiverede for at komme, bl.a. fordi de i forvejen deltog i fritidsaktiviteter i lokalområdet. For dem skulle der tilsyneladende noget andet til end det planlagte. Forældrene havde dog ikke konkrete bud på, hvad det kunne være, selv om de efterlyste eksperter til at tage sig af de unge og få dem motiverede til at deltage.

Det viste sig i øvrigt i en diskussion mellem forældrene på weekendturen, at forældrene i denne sammenhæng ikke havde samme holdninger til, hvorvidt deres unge sønner og døtre måtte være sammen eller burde adskilles i et sådan fremtidigt Højskoleforløb for unge og deres familier. Nogle forældre mente, at jo mere forbudt det var for drenge og piger at være sammen, jo mere interessant var det. Derfor kunne man lige så godt gøre en dyd ud af at afdramatisere samvær mellem kønnene. Andre familier synes bestemt ikke, at piger og drenge over teenagealderen måtte eller skulle være sammen.

Undervisere med anden etnisk baggrund end dansk

Undervisernes etniske baggrunde var ikke af væsentlig betydning for forældrene. Forældrene mente, at det, der havde betydning for undervisningen, var emnets relevans, og om det var en god underviser, der havde en viden, de kunne have glæde af at få indsigt i og en underviser, som respekterede dem.

“Jeg ved ikke om det er udseendet eller sproget, men fakta er, at vi kommer så tæt på. Vi har en speciel måde at snakke sammen på. Vi taler mere i billeder, og det bliver meget personlige og følsomme snakke vi kan have. Vi er mere åbne, og vi har mange fælles problemer.”

Talk i projektet

En af tolkene mente dog alligevel, at underviserens etnicitet – eller måske nærmere det fælles vilkår nogle undervisere havde med familierne, nemlig det vilkår ikke at være dansk - havde en betydning for, hvor tæt underviserne kunne komme på familierne.

De to undervisere, der selv havde anden etnisk baggrund end dansk, kom ifølge en af tolkene meget tæt på familiernes personlige problemer sammenlignet med de danske undervisere. De blev i nogen tilfælde længe ud over den afsatte tid til undervisningen og snakkede med enkelte familier om deres personlige problemer. Det var til stor glæde for de pågældende familier.

Opdragelse af børnene, når der er professionelle tilstede

Under hele forløbet, både på temakurser i Blågårds Medborgerhus, på ture/udflugter og på weekendturen til Karrebæksminde, var det SSP-repræsentanternes oplevelse, at forældrene ofte overlod ansvaret for børnene til de professionelle voksne/ fagpersoner, der var til stede sammen med dem. Selv når børnene havde konflikter med hinanden lige ved siden af forældrene, oplevede de professionelle ikke, at forældrene greb ind.

De professionelle var undrende overfor dette, og var i forhold til etnisk danske forældre ikke i samme grad vandt til, at få overladt ansvaret for børnene, når forældrene selv var tilstede. Det gav anledning til refleksioner over, hvad det kunne skyldes. Var det fordi forældrene var bange for at gøre noget forkert, når der var danske "systemrepræsentanter" til stede? Var det fordi, forældrene ud fra et kollektivistisk livssyn havde en forventning om, at alle opdrager alles børn? Eller skyldtes det en usikkerhed i forhold til at handle hos forældrene selv? - eller noget helt andet?

Den nævnte problemstilling blev forsøgt taget op med forældrene i løbet af højskoleforløbet, men det var ifølge de professionelle et emne, der kaldte på meget mere opmærksomhed og tid. Flere repræsentanter fra det lokale SSP-netværk vurderer, at de i et kommende tilsvarende højskoleforløb ville snakke meget mere

med forældrene om, hvad det er, der sker, når forældrene ikke griber ind, og hvad der forventes af dem som forældre fra danske pædagogers og læreres og andre systemrepræsentanters side.

Gode råd og pointer:

- Familierne har brug for viden om de lokale institutioner som klubber, skole, politi, lokalcenter mv.
- Familierne har også glæde af viden om dansk samfundshistorie.
- Familierne har behov for konkret viden om, hvor de kan søge hjælp og støtte til de problemstillinger, de møder i hverdagen.
- Skolen skal som en meget vigtig socialiseringsinstitution også være synlig i et SSP-højskoleprojekt.
- Familier og børn skal have det sjovt, have fælles oplevelser med hinanden og med danske voksne fra det lokale SSP-netværk – de skal have succesoplevelser og lære noget nyt.
- Familier og børn skal have indblik i, hvilke fritidsaktiviteter og tilbud lokalområdet kan tilbyde.
- Det bør overvejes, om et højskoleforløb skal strække sig over længere tid og være knap så intensivt som det på Indre Nørrebro.
- Weekendturens placering i forløbet bør overvejes – der skal være plads til opfølgning.
- Forstanderinden skal være gennemgående figur og deltage i alle temadiskussioner, hvor forældrene er samlet, for at holde den røde tråd.
- Det lokale SSP-netværk skal støtte op om projektet bl.a. ved at træde ind ad hoc og løse akutoptåede problemer (f.eks. en underviser, der er syg).
- Læg aktiviteter for børnene parallelt med undervisning af forældrene.

Tolkning

Det var en forudsætning for at gennemføre højskoleforløbet, at alle familier fik sproglige og forståelsesmæssige muligheder for at deltage i undervisning og diskussioner på lige vilkår. Derfor deltog der to tolke i forløbet. En arabisk tolk (6 af de deltagende familier var arabisktalende) og en albansk tolk (en familie var albansk). Den arabiske tolk er, ud over at være tolk, også kontaktperson i Hillerød Kommune, og endelig lokal forretningsdrivende og dermed en del af det lokale netværk. Den albanske tolk er, ud over at være tolk, uddannet lærer og underviser i folkeskolen.

“Det jeg sagde til familierne var, at de skulle tage og møde op. For der var mange spændende ting, de kunne lære, og de kunne efterhånden finde ud af, hvordan de kunne bruge de professionelle, der var der. De ville få mange informationer, hvis de mødte op... Familierne fik at vide, at de kunne få hjælp og støtte, og at der var nogen, til at hjælpe dem med at finde den rigtige vej, når de var i tvivl...”

Tolk i projektet

Tolkene var med til de indledende samtaler hjemme hos familierne og på højskolens introduktionsdag. Dernæst deltog begge tolke i al undervisning og i alle aktiviteter, hvor de havde mulighed for at deltage. Der var to temaeftermiddage, hvor den arabiske tolk ikke kunne deltage, og her trådte en af de deltagende arabisktalende forældre til som oversætter. Den pågældende forældre arbejdede selv som tolk. Den anden gang var underviseren selv arabisktalende, og derfor var tolken ikke påkrævet. Den albanske tolk var ikke med på weekendturen, da den albanske familie ikke havde mulighed for at deltage.

“Jeg vil stadig se familierne. De har alle sammen fået mit telefonnummer. Og det er helt på frivillig basis.”

Tolk i projektet

Tolkene investerede, på lige fod med undervisere og netværkspersoner, ekstra og frivillig tid i projektet, og de havde samme engagement i højskoleforløbet og i forhold til familierne som de øvrige professionelle deltagere.

Tolkene havde også en udvidet rolle på højskolen sammenlignet med en almindelig tolkefunktion. Tolkene på højskolen var eller blev meget centrale personer for familierne under forløbet. Ud over at tolke indgik de af og til i diskussionerne i

undervisningen på lige fod med familierne, og de havde begge en støttende og involverende funktion i forhold til familierne, som gik ud over, hvad tolke normalt har i en tolkefunktion.

Tolkene snakkede meget med familierne i pauser og efter undervisningen, hvor de på lige fod med andre netværkspersoner indgik i forløbet som netværkspersoner, der kunne give gode råd og vejledning til familierne som forældre og borgere i det danske samfund og selvfølgelig med den faglige viden, de hver især også havde. Her var det især børne- og teenageopdragelse, der var et påtrængende emne for familierne, ligesom nogen af forældrene involverede tolkene og enkelte undervisere i deres personlige problemer. Tolkene kunne her snakke med familierne bl.a. om det vilkår, de også havde tilfælles med dem, nemlig at være ikke danske og forældre/opdragere i et samfund, hvor de ikke selv var opdraget og vokset op.

Tolkene kom på højskolen meget tæt på de deltagende familier, og ved højskolens afslutning havde den ene tolk allerede en aftale med de arabisktalende familier om at mødes på frivillig basis. Tolkene var blevet en del af familiernes lokale netværk.

Man skal være opmærksom på, at det kan være belastende for tolkene at rumme de informationer og den viden, de får om familiernes traumer og problemer. Derfor bør man være opmærksom på at tilbyde tolkene supervision. Tolkene på SSP-højskolen modtog ikke supervi-

sion. Det er vigtigt, at tolkene bliver fastholdt i tolkerollen, og at man gør sig etiske overvejelser om tolkenes rolle allerede før højskolens start.

Gode råd og pointer:

- Sørg for at tilknytte tolke til samtlige familier, der har behov for det.
- Det kan være en fordel, at det er den samme tolk, der kommer hver gang.
- Overvej om der er problemer i at have flere sproggrupper sammen, og om det kan være et problem, hvis der kun er en enkelt familie fra en sproggruppe.
- Tjek altid at tolken taler den rigtige dialekt.
- Afklar på forhånd, hvad tolkens rolle skal være i projektet – er det alene tolkning, eller har tolken også andre funktioner.
- Gør dig etiske overvejelser om tolkens rolle og funktion – og tal med tolken om det.
- Snak med tolken om forventninger i forhold til fleksibilitet og tid.
- Vær opmærksom på at tilbyde tolke supervision.

AFSNIT

7

Deltagernes vurdering af højskoleforløbet

Udbytte på flere niveauer

Alle deltagere i højskoleforløbet har fået udbytte af at deltage i projektet, det gælder både familierne og det lokale SSP-netværk. Gennem direkte kontakt, dialog og diskussion, er der skabt en øget gensidig viden og forståelse mellem de professionelle fagpersoner og familierne i projektet.

På højskolen blev der sat fokus på emner, der kan være vanskelige at håndtere for familier med anden etnisk baggrund end dansk, der skal navigere mellem flere kulturer. SSP-højskolen gav deltagerne mulighed for at reflektere over deres egen situation, og for at diskutere egen kulturs normer i forhold til danske normer. Hvor er der forskelle og ligheder mellem de forskellige kulturer? Foreksempel er børneopdragelse som tidligere nævnt et emne, der blev diskuteret og reflekteret meget over blandt forældrene. Der er blevet sat fokus på temaer som: Er der noget vi som forældre gerne vil gøre anderledes i forhold til vores børn? Hvad er vigtigt i min familie? Og hvad ønsker jeg for min familie?

Det lokale SSP-netværk har fået et øget kend-

skab til de familier, de har haft kontakt med gennem højskolen, og de professionelle fagpersoner har fået et udvidet kendskab til hinandens fagområder og fælles faglige berøringsflader i forhold til arbejdet med børn med anden etnisk baggrund end dansk og deres familier.

Familierne har omvendt fået et øget kendskab til det sociale system og dets repræsentanter. Sidst men ikke mindst har børn, forældre og tilknyttede professionelle haft sjove og udviklende oplevelser sammen og lært hinanden at kende på en ny og uformel måde – som medmennesker.

Det er en vigtig medvirkende årsag til den gode kontakt, at de SSP-repræsentanter, der deltog på højskolen, gav sig tid til at lære familierne at kende under afslappede former. For eksempel ved at tage med på udflugter sammen med familierne.

Forældrenes udbytte af højskoleforløbet

De familier, der deltog i højskoleprojektet, blev interviewet af evaluatoren på weekendturen i

Karrebæksminde. Forældrene først, dernæst børnene. Alle de tilstedeværende forældre (repræsentanter fra fire familier) var meget positive i forhold til højskoleforløbet. De har under forløbet oplevet at kunne være åbne og diskutere emner og problematikker, der er relevante for dem, og det har hjulpet dem i den konkrete situation, de hver især befinder sig i. Familierne oplever, at der er blevet sat mange tanker i gang om kulturelle værdier, og om hvordan man kan fungere som familie i en kultur, der på mange måder opleves som anderledes end ens egen. Familierne er kommet tæt på hinanden, på underviserne og SSP-repræsentanterne, som de har lært at kende både som professionelle fagpersoner og som danske voksne og forældre.

“Det er godt med mange forskellige emner. Det er godt at lære noget nyt hele tiden. Det er også godt at skifte miljø, at komme væk hjemmefra og at lære danskere at kende. Det giver nye perspektiver.”

Forældre i projektet

Forældrene fremhæver, at højskoleforløbet har været godt planlagt, og at det har hængt godt sammen. Indholdet har været varieret og meget

oplysende, og det har givet forældrene en større indsigt i, hvordan det sociale system fungerer, hvordan man kan navigere i det danske sociale system, og hvilke rettigheder man har som borger.

“Vi har lært om, hvordan man skal forholde sig til forskellige problemer. Hvor vi kan gå hen og få hjælp. Vi skulle have lært de ting for mange år siden. Vi kendte kun socialrådgivere og sagsbehandlere. De kunne styre vores liv. Det har vi lært, at de ikke kan. De kan også hjælpe og informere om lovgivningen. Vi har fået viden om systemet, om hvor man kan gå hen med de forskellige ting.”

Forældre i projektet

“Vi har lært noget nyt hver gang - også om danskere. For eksempel har højskolen ændret vores syn på sagsbehandlerne, der før blev opfattet som autoriteter. Tom Krüger fortalte om lovgivningen og om klagemuligheder. Han fortalte os hvilke rettigheder, vi har. Det ændrede meget. Vi fik gode oplysninger om systemet, om lovgivning og procedurer. Det giver ro i sjælen at få den viden. Vi har fået ny viden med os, hver gang vi har været til undervisning eller på udflugter.”

Forældre i projektet

SSP-højskolen har, i kraft af det sociale aspekt, givet forældrene indsigt i, hvad det vil sige at være dansker, og hvordan nogle danskere tænker, for eksempel i forhold til at håndtere konflikter med børn og unge. Det har også givet dem en større bevidsthed om egen rolle i det danske samfund, og de har lært andre familier at kende, som har samme udgangspunkt i forhold til at være "ikke-danske", som de selv har. Et væsentligt vilkår, når man skal opdrage børn i et samfund, man ikke selv er socialiseret ind i fra barndommen.

Alle forældre er enige om, at de har fået meget ud af højskolen i forhold til, hvordan de kan forholde sig til børnene, hvis f.eks. de får problemer i skolen eller andre steder. De har hørt om dansk opdragelse, og om hvordan det opleves at være forældre i det danske samfund.

Forældrene oplever, at der er rokket ved flere af de forestillinger, de havde om, hvordan danske forældre opdrager deres børn. For eksempel havde flere af forældrene den opfattelse, at danske børn gerne må komme sent hjem om aftenen, og at danske børn har lov til langt flere ting end deres jævnaldrende kammerater, der har anden etnisk baggrund end dansk. Efter diskussioner med de forskellige undervisere har forældrene taget disse forestillinger op til revision. Forældrene har erfaret, at der er lige så mange regler og retningslinier i danske familiers opdragelsesmønstre som i deres egne, men at grænserne selvfølgelig er forskellige fra familie til familie.

“Vi har lært mere om, hvordan vi skal forholde os til børnene, når de for eksempel har gjort noget forkert. Hvordan vi skal tackle konflikter med børnene.”

Forældre i projektet

Nærhed med børnene

Ud over ny viden om f.eks. børn og unge og dansk sociallovgivning fremhæver forældrene de fælles oplevelser med børnene som godt og vigtigt ved højskolen. De mange fælles oplevelser, familierne har haft sammen på udflugter og aktiviteter på højskolen, har haft stor betydning for forældrene. Specielt på højskolens afsluttede weekendtur til Karrebæksminde oplevede forældrene, at de fik mulighed for at være sammen med deres børn på en måde, som de ikke oplever, at der er plads eller tid til derhjemme. Forældrene fremhæver, at alting var godt planlagt på weekendturen, sådan at der både var plads til fælles sociale oplevelser og til at få snakket sammen med børnene. Noget af det bedste ved weekendturen var, at forældrene fik mulighed for at komme tæt på deres egne børn. At de kunne være sammen som familie og have fælles gode og sjove oplevelser.

“Jeg har ikke været så tæt på min søn i fem år. Det var der mulighed for her (weekendturen til Karrebæksminde). Vi er kommet tæt på hinanden. Vi har begge to fået nye spændende ting med hjem, og vi har fået fælles oplevelser.”

Forældre i projektet

Det, at tage på weekendtur eller endagsudflugt sammen er ikke noget, familierne har været vant til tidligere. Det var nyt for både børn og voksne at være sammen på den måde. Men alle giver udtryk for, at de efter Højskolen har fået mere lyst til at lave den slags aktiviteter sammen som familie – men helst sammen med andre familier. Det, at tage på udflugt til for eksempel et museum, er noget familierne helst vil gøre i fællesskab med andre familier, ligesom på højskolen, og gerne sammen med en slags vejleder eller guide.

“Jeg har ikke lyst til at gå alene, men gerne sammen med andre. Jeg har også besøgt museer i Danmark og i Sverige. Jeg vil også gerne andre steder hen end museer, hvor man kan lære mere om Danmark.”

Forældre i projektet

Alle forældrene er, på trods af begejstring for weekendturen, enige om, at det er fint med en enkelt weekendtur, når højskolens samlede længde ikke var mere end 2 måneder.

Familiernes ændrede syn på SSP-netværket

SSP-højskolen har i flere tilfælde givet forældrene et ændret syn både på det offentlige danske system og på medarbejdere i forvaltninger, institutioner og tilbud på Indre Nørrebro.

Som et konkret eksempel på forældrenes ændrede syn fremhæver nogle af forældrene forholdet til politiet. Mange af familierne kommer fra en kulturbaggrund, hvor kontakt med politiet oftest opleves som negativt, og som nævnt tidligere var forældrene fra starten utrygge ved politiets deltagelse i projektet.

At Flemming Gulløv fra nærpolitiet på Indre Nørrebro deltog på SSP-højskolen, har ændret forældrenes billede af og syn på nærpolitiet. Familierne har gennem højskolen fået en ny og positiv oplevelse af politiet på Indre Nørrebro. De har erfaret, at der er stor forskel på politiets rolle i Danmark og i hjemlandene. I dag føler familierne sig mere trygge ved nærpolitiet, og flere forældre tilkendegiver, at de også efter højskolens afslutning vil bruge den kontakt de har fået til Flemming Gulløv.

“Flemming var rigtig god. Vi har fået et andet syn på politiet i Danmark. Flemming kom tæt på os, og vi havde en god dialog med Flemming med god gensidig respekt. Flemming hilser også, når man møder ham på gaden. Vi kunne godt finde på at gå til Flemming med vores problemer, når forløbet her er slut.”

Forælder i projektet

Kontakt og dialog med SSP-netværket

En anden vigtig erfaring fra højskoleforløbet er, at det var meget gavnligt, at personer fra SSP-netværket ud over at være undervisere og mentorer/kontaktpersoner også deltog f.eks. på udflugter med familierne. På den måde blev der skabt en uformel dialog, og forældrene fik større tillid til systemet via den nære og positive kontakt til konkrete medarbejdere.

Alle forældrene er enige om, at de ikke kunne have fået sådan en viden om det sociale system uden højskolen, og de oplever, at de har fået en større handlekompetence i forhold til det sociale system på Indre Nørrebro.

Højskolen gav også familierne mulighed for at komme tættere på de professionelle fagpersoner fra SSP-netværket som mennesker og danskere. Forældre og professionelle kunne tale

om hverdagsproblemer, om det at have børn/være forældre og om meget andet, der ikke havde noget med det sociale system eller autoriteter at gøre. Det var af stor værdi for forældrene, at snakke med de professionelle som almindelige mennesker og som forældre.

Ved flere af højskolens kurser og aktiviteter har der været diskussioner, der er gået tæt på familiernes personlige problemer og forhold. Diskussionerne mellem forældre og undervisere indbyrdes har været meget åbne. Alle forældre tilkendegiver, at de er meget glade for den nærhed, undviserne lagde op til, og det ansvar de tog på sig ved at gå så tæt i dialog med de forældre, der var tilstede. Ofte blev det til lange samtaler ud over den fastsatte undervisningstid.

“Det var interessant at være sammen med voksne danskere og snakke med dem som almindelige mennesker og som forældre. Også med de voksne, der har med børnene at gøre i skolen og i klubberne. Vi synes ikke, vi kendte nogle danskere, før vi kom på højskolen.”

Forældre i projektet

Forældrene oplever, at de er blevet respekterede for deres holdninger, og at de er blevet respekterede som mennesker. Forældrene har fået tillid til de øvrige familier og oplever, at de gennem højskolen har fået nye venner og et nyt socialt netværk både i forhold andre familier og til professionelle.

“Jeg synes ikke, der har været noget, der var dårligt i forløbet. Det hele har været for at hjælpe. Det er ligesom, hvis jeg var en syg og træt mand, og du tager min hånd for at hjælpe mig op. Sådan ser jeg højskolen.”

Forældre i projektet

Børnenes udbytte af højskoleforløbet

Højskolens formål i forhold til børn og unge har været:

- At give børnene sjovt og omsorgsfuldt samvær med forældrene og andre familier gennem fælles oplevelser og aktiviteter.
- At vise hvad de lokale tilbud indeholder, og hvad de kan bruges til.
- At børnene og de unge lærer repræsentanter fra det lokale SSP-netværk bedre at kende.
- At give børnene succesoplevelser og en bedre forståelse af sig selv og hinanden.

Nærhed med forældrene

Alle børnene fortæller, at de både har haft det sjovt, og at de også har lært noget på højskolen. De har fået nye venner og en masse oplevelser sammen med deres forældre. Det har været spændende og positivt, at hele familien har været samlet om forskellige aktiviteter. De oplevelser, familierne har haft sammen på højskolen, ligger udenfor, hvad børnene ellers er vant til og har mulighed for til hverdag. Børnene på højskolen er kommet tættere på forældrene og på fagpersoner og voksne danskere fra klubberne, skolerne og lokalmiljøet i øvrigt.

Udflugterne var noget af det, børnene synes var mest spændende på højskolen. De glædede sig meget til turene.

“Det bedste har været, at vi har været samlet, og at vores forældre var med på turene.”

Barn i projektet

Specielt nærheden og samværet med forældrene og de andre familier på weekendturen og udflugterne er en oplevelse, børnene fremhæver som stor. Det var spændende at skulle bo sammen hele familien i en hytte, og at de fik lejlighed til at være sammen med deres forældre og søskende på andre vilkår end i hverdagen.

“Det gode er, at vi kun var fem familier, så der var ikke ret mange. Det var meget godt og hyggeligt.”

Barn i projektet

Generelt har børnene oplevet alle de voksne deltagere, forældre, undervisere, mentorer/kontakt-personer, forstanderinden m.fl. som meget søde og omsorgsfulde. Børnene følte sig respekterede og taget alvorligt.

“Alle de voksne har været ekstra søde og meget forstående overfor os, for de fleste af os er ret højrøstede og sådan vilde, men de har været flinke og respekteret os.”

Barn i projektet

“Jeg synes, at det har været rigtig sjovt at være sammen med andre mennesker og opleve forskellige ting. De voksne har været rigtig gode ved os, og de var meget flinke. Jeg har lært mange ting her, og jeg har haft det meget sjovt. Det har været meget godt, at forældrene har oplevet de samme ting som os, og de har sikkert også haft det sjovt. Jeg håber, der bliver flere ture. Mit gode råd er, at hvis de skulle lave det her igen, skal det være de samme voksne, for de er nogle rigtig gode mennesker.”

Barn i projektet

Ny viden om netværk og lokalmiljø

Der er under højskoleforløbet etableret en tydelig positiv kontakt mellem børn og voksne.

I evaluators samtale med børnene på weekendturen omtalte børnene ikke de voksne som "politimanden" eller "læreren", men som Flemming og Charlotte. Gennem hele højskoleforløbet, og især på weekendturen til Karrebæksminde, blev der skabt en tryghed mellem børnene og de voksne. De lokale SSP-repræsentanter var ikke kun til stede som fagpersoner og autoriteter, men de var der også som enkeltindivider med hver sin personlighed og omsorg for børn og voksne. Børnene ople-

vede SSP-repræsentanterne som voksne, de kunne tale med og stole på – voksne som vil dem det godt.

Den tillid, børnene har fået til SSP-repræsentanterne på højskolen, kan måske være med til øge børnenes interesse for de lokale tilbud på Indre Nørrebro. Den personlige kontakt kan vise sig at være værdifuld i forhold til at få flere af børnene til at benytte de lokale institutioner og tilbud til børn og unge. Nogle af børnene – primært drenge – kommer allerede i de lokale klubber, men flertallet benytter sig hovedsagelig af de gratis tilbud som f.eks. de bemandede legepladser eller de lokale boldbaner.

Succesoplevelser

Flere af underviserne fremhæver vigtigheden af at give børnene succesoplevelser på højskolen.

Underviserne ønskede at lade børnene opleve, at der var aktiviteter, de var gode til.

Nogle af underviserne pointerer også, at børnene blev glade, når der blev stillet krav om f.eks. god opførsel og disciplin i samværet med de andre børn. Underviserne pointerer, hvor vigtigt det er i forhold til at give børnene gode oplevelser, at man både stiller krav om disciplin, og samtidig er nærværende, lytter og roser, når der er noget, børnene er gode til.

Børnene selv var glade for højskolens aktiviteter – specielt på weekendturen. Underviserne oplevede også, at børnene var glade for, at der blev skabt ro og tryghed omkring dem på højskolen.

Det var vigtigt for børnene, at der blev skabt nogle rammer, hvor der både var plads til nærhed og voksenomsorg, og hvor der også var en rolig og disciplineret atmosfære.

“Jeg kørte en hård disciplin, fordi det hjælper på børnenes evne til at koncentrere sig. Men jeg var hele tiden smilende og lydhør. Børnene var glade. Jeg oplevede, at de var glade for, at der ikke var det samme anarki, som de er vant til.”

Underviser i projektet

På spørgsmålet om, hvad de har lært på højskolen, svarer børnene f.eks.:

- At man ikke må slå.
- At man ikke må lyve.
- At man skal høre på sine kammeraters meninger og være forstående – at man skal lytte.
- At man godt kan have det sjovt sammen med andre venner end dem, som man har i København.

(Kilde: Børnene i projektet)

“Børnene var gode! Når de var der var de rigtig gode, og de kunne mange gode historier. Børnene var gode til at bruge deres fantasi, selvom det var nyt for dem at arbejde på den her måde.”

Underviser i projektet

De ældste børn syntes, at der godt måtte have været en aldersopdeling i nogle af aktiviteterne på højskolen. De oplevede, at de mindre børn larmede og forstyrrede, og de ældste børn tilkendegav, at de gerne ville have nogle aktiviteter for sig selv. Desuden syntes de ældste børn, at det var for dårligt, at de mindre børn ikke udviste respekt for hinanden og for de voksne, og at de forstyrrede, var fjollede og ukoncentrerede.

SSP-netværkets udbytte af højskoleforløbet

Det er ikke kun familierne, der har profiteret af projektet. Også det lokale SSP-netværk har fået ny viden, både i forhold til familierne og i forhold til at arbejde med højskolen som projektform.

Flere af de professionelle fra det lokale SSP-netværk – klubber, skoler, politi m.m. oplever, at de gennem SSP-højskolen har fået en dybere og

mere konkret viden om familier med anden etnisk baggrund end dansk. Det er f.eks. viden om familiernes kulturelle baggrund, familiernes oplevelser af det offentlige kommunale system, familiernes ressourcer og problemer i den enkelte familie.

På højskolen blev der skabt dialog og kontakt mellem familierne og de professionelle, og det gav de professionelle en vigtig viden i forhold til arbejdet med børnene. Grundlaget for at opnå denne viden via højskoleprojektet har været SSP-repræsentanternes personlige engagement, og måden de har været sammen med familierne på. Familiernes åbenhed og positive indstilling til at gå ind i højskoleforløbet har også spillet en væsentlig rolle for, at kontakten og dialogen med SSP-netværket blev konstruktiv og udbytterig.

“Det er en af projektets sidegevinster, at vi har fået flere oplysninger om familierne, end vi ellers får gennem klubben. Vi har fået familierne i tale.”

SSP-repræsentant i projektet

En faktor, der fremover kan vise sig at være vigtig for forældrenes kontakt til f.eks. fritids- og ungdomsklubberne, er, at forældrene gennem SSP-højskolen (Tour de Klub) fik et indblik i klub-

bernes tilbud og indhold, og i hvad det vil sige for børn og unge at gå i klub.

Nogle af familierne havde inden højskolen meget vage forestillinger om, hvad en ungdoms- eller fritidsklub i Danmark var. Deres forestillinger om klubberne stammede fra hjemlandet, hvor det nærmeste på en klub var at sammenligne med et spejderkorps. Den opfattelse blev ændret under højskoleforløbet via Tour de Klub, hvor forældrene mødte nogle af medarbejderne fra de lokale fritids- og ungdomsklubber.

“Familiernes har haft flere aha-oplevelser. For eksempel om, hvad formålet er med at gå i klub. Kan man også få hjælp til lektier? Er der også et formål i at styrke det sociale tilhørsforhold? Det var en overraskelse for dem, at klubben ikke bare er et sted man hænger ud. Familiernes opfattelse af klubberne var, at det nærmest var et spejderkorps.”

SSP-repræsentant i projektet

Klubmedarbejderne håber, at forældrenes nye indsigt i klubbernes indhold og arbejde kan være med til at styrke samarbejdet med forældrene omkring børnene. Lige så vel som forældrene har fået opbygget en tillid til de forskellige insti-

tutioner og medarbejdere, så har medarbejderne fået personlig kontakt til familierne og indsigt i deres ressourcer samt i deres personlige og kulturelle baggrunde. En sådan indsigt i børnenes familieliv og kendskab til familiernes ressourcer og problemer kan fremover give et bedre grundlag for samarbejdet mellem institutioner og familier - også hvis der en dag bliver behov for at samle op i forhold til konkrete problemer hos de enkelte børn.

Højskoleprojektet har haft et metodeudviklende sigte i forhold til udvikling af SSP-netværkets sociale arbejde. Højskolens nyskabelse ligger ud over selve formen også i, at der er blevet arbejdet med børnene og deres forældre sammen. Håbet i projektets følgegruppe har været, at SSP-højskolemodellen kan danne grundlag for andre lignende forløb, hvor forældre og børn sammen med lokale professionelle får fælles samvær, oplevelser og viden.

Desuden er der med SSP-højskoleprojektet gjort erfaringer med at koble det traditionelle institutionsarbejde med projektarbejdet.

Højskolemodellen er blevet gennemført i en fleksibel form, så de behov, der opstod hos forældre og børn undervejs, kunne tilgodeses. Det har været en form, som har krævet stor fleksibilitet og stort engagement fra såvel forstanderinden, underviserne, mentorer/kontaktpersoner samt deltagerne fra SSP-netværket.

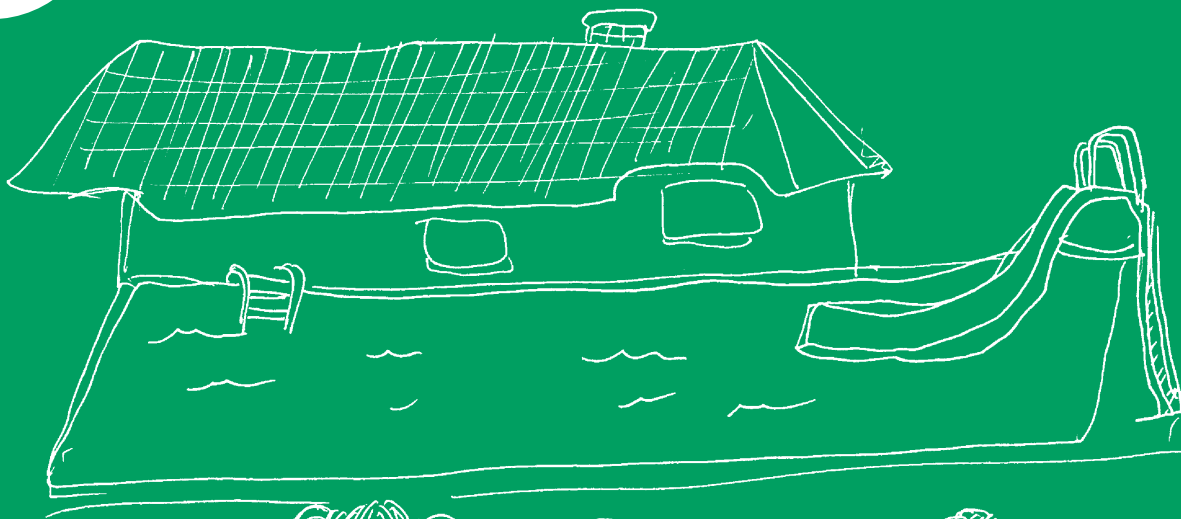
Samtidig har formen givet en kontakt til børn og forældre, som kan have stor betydning for den fremtidige dialog med forældrene.

“Vi har fået bedre kontakt til forældrene, og det er dem, vi gerne vil nå. Det har vi fået på grund af metoden.”

SSP-repræsentant fra følgegruppen

AFSNIT

8

Opfølgning på højskoleprojektet og forankring af erfaringerne

Kontakten til forældrene efter højskoleforløbet skal fastholdes

De repræsentanter fra SSP-netværket på Indre Nørrebro, der var tilknyttet højskolen, fremhæver som afgørende, at der bliver fulgt op på de gode erfaringer og den gode kontakt, der blev skabt til familierne på højskolen.

Selvom højskoleprojektet nu er afsluttet, er det vigtigt fortsat at fastholde kontakten til familierne. SSP-repræsentanterne vurderer, at den gode kontakt og dialog skal anvendes til fremover fortsat at styrke familiernes integration i lokalsamfundet og i det danske samfund generelt.

Både undervisere og andre professionelle oplever, at der blev sat mange betydningsfulde diskussioner i gang mellem familierne og de professionelle på højskolens kurser og aktiviteter og især under den afsluttende weekendtur til Karrebæksminde. Det var bl.a. emner som børneopdragelse og kulturforskelle mellem dansk og f.eks. arabisk kultur.

“Vi skal finde ud af, om vi kan følge op på højskoleforløbet i SSP-regi. Det er vigtigt, at vi følger op sammen. Der skal følges op på flere fronter. Det har bl.a. vist sig, at nogle familier har behov for behandlingshjælp – det skal der følges op på. Vi skal også arbejde på, at familierne fortsat ønsker at have kontakt med danske familier. F.eks. kunne vi håbe på, at familierne fra højskolen fremover kunne tænke sig at benytte de lokale medborgerhuse.”

En repræsentant fra følgegruppen

Underviserne og de andre professionelle, der har været tilknyttet højskolen oplever, at de på højskolens kurser og aktiviteter har sat mange tanker og holdningsbearbejdnings i gang hos familierne. Det skyldes bl.a., at undervisningen og kurserne på højskolen har indeholdt temaer og problemstillinger fra hverdagen, som hver af

de deltagende familier konkret har kunnet forholde sig til.

Hos nogle familier er der blevet sat meget personlige processer i gang, fordi familierne har fået mulighed for at diskutere personlige og/eller problematiske forhold. Hos de familier er det meget vigtigt, at der bliver fulgt op på familiens konkrete problematik, og at familien bliver tilbudt den nødvendige professionelle hjælp og støtte.

“Jeg ville gerne møde forældrene igen – f.eks. 14 dage efter, at jeg havde været sammen med dem på højskolen. På højskolen fik man sat nogle processer i gang. Det er jo ofte efter undervisningen og foredragene, at der for alvor sker noget hos familierne – at der sker nogle forandringer. Og så er det ærgerligt, at man ikke kan følge det op. Det er vigtigt, det der sker med familierne bagefter. Det er der, at det rykker.”

En af underviserne

“Det ideelle ville være, at man efter tre måneder så familierne igen og spurgte dem, om de har kunnet bruge det, som de har lært på højskolen.”

En af underviserne

Nogle af repræsentanterne fra det lokale SSP-netværk tror på, at dialogen med familierne vil kunne udbygges fremover i kraft af de kontakter mellem de professionelle og familierne, der blev etableret på højskolen. Bl.a. fordi familierne har fået et kendskab til de lokale tilbud på Indre Nørrebro, og fordi familierne har mødt og har “fået ansigter” på konkrete medarbejdere fra klubberne, forvaltningen, skolerne m.m.

“Det er utrolig vigtigt, at alle, der har haft med højskolen at gøre, er lokale folk. Så de bliver ved med at være i lokalområdet, når forløbet er slut. Det har netop været projektets styrke, at vi stadig er der i lokalområdet.”

En repræsentant fra SSP-netværket på Indre Nørrebro

“Forældrene har fået oplysninger på SSP-højskolen bl.a. om, hvor de skal henvende sig, og de har lært nogle medarbejdere at kende, som de ved står til rådighed for dem. Jeg tror, at mange af forældrene selv vil henvende sig til de nye voksne (medarbejdere), de nu har lært at kende.”

*En repræsentant fra SSP-netværket
på Indre Nørrebro*

Ordringen med at have en mentor eller kontaktperson tilknyttet den enkelte familie er en af de erfaringer, som flere professionelle fremhæver som vigtig læring fra SSP-højskoleprojektet. Ordringen med en mentor eller kontaktperson til de enkelte familier kunne efter flere medarbejders opfattelse godt have været mere udbygget i højskoleprojektet. For de familier, som havde tilknyttet en mentor eller kontaktperson, viste det sig, at have stor betydning for familiens fastholdelse i projektet. Det er erfaringer, der fremhæves til det videre arbejde i SSP-regi.

Udarbejdelse af familieaftaler

Konkret vil opfølgningen på højskoleforløbet bl.a. indebære, at der for hver af de enkelte familier bliver udarbejdet en familieaftale.

Familieaftalerne som opfølgning på SSP-højskolen bliver udarbejdet af højskoleforstanderinden og en evt. mentor eller kontaktperson sammen med den enkelte familie. Der er allerede planlagt hjemmebesøg hos nogle af familierne, hvor formålet er udarbejdelse af en sådan familieaftale. Familieaftalernes sigte er først og fremmest at støtte op omkring børnenes situation. Desuden vil børnenes forældre eller evt. søskende blive inddraget i familieaftalen, når det kan lade sig gøre, og hvor det betragtes som hensigtsmæssigt.

Et eksempel på en familieaftale kunne f.eks. være:

En familie har en søn, der ikke deltager i organiserede fritidsaktiviteter. Efter højskolens afslutning udarbejdes der sammen med drengens forældre en familieaftale. Familieaftalens formål er, at styrke drengens (og til dels forældrenes) integration i lokalområdet og i det danske samfund generelt. Konkret indebærer aftalen, at drengen i en periode på 4 måneder sammen med sin far tilbydes at deltage i fodboldtræning, der arrangeres af en lokal fritids- og ungdomsklub en gang om ugen.

Styrkelse af det lokale SSP-samarbejde

De lokale SSP-repræsentanter, der var tilknyttet højskolen, understreger også, vigtigheden af, at de selv videregiver erfaringer og viden fra højskolen til andre repræsentanter i SSP-netværket på Indre Nørrebro. Det gælder en kvalificeret

viden både om familier med anden etnisk baggrund end dansk og erfaringer fra arbejdet med højskoleformen i det forebyggende sociale arbejde med familierne.

De professionelle på SSP-højskolen har fået en ny viden og et andet syn på familier med anden etnisk baggrund end dansk. Det er en viden om kulturel baggrund, ressourcer og problemer, som de gerne vil give videre, og som SSP-netværket håber vil kunne forankres blandt institutioner og kolleger på Indre Nørrebro. Deres ønske er, at erfaringerne fra SSP-højskolen vil bidrage til en kvalificering af det samlede integrationsarbejde på Indre Nørrebro.

Ønsket blandt de professionelle er, at der blandt alle repræsentanterne i det lokale SSP-udvalg bliver skabt en fælles ansvarsfølelse i forhold til at styrke integrationen af isolerede familier med anden etnisk baggrund end dansk.

“Det ville være en god idé, hvis alt det, der er blevet undervist i på højskolen, blev skrevet ned og udleveret til familierne og til sagsbehandlere. Det ville give familier på Indre Nørrebro viden om de muligheder, der er her.”

En af forældrene på højskolen

Gode råd og pointer:

- Erfaringerne fra et SSP-højskoleforløb bør formidles bredt ud i lokalområdet – til institutioner, relevante fagpersoner og til familier, der kan profitere af erfaringerne.
- Kontakten til de deltagende familier skal fastholdes så længe der er et behov – også efter højskoleforløbet er slut.
- Som opfølgning på et SSP-højskoleforløb kan der f.eks. udarbejdes en familieaftale med den enkelte familie.
- Familierne skal motiveres til at formidle erfaringer fra højskolen til andre familier med anden etnisk baggrund end dansk, der kunne profitere af denne viden.
- De professionelle på højskolen skal formidle erfaringer og læring videre til andre professionelle.

AFSNIT

9

Evaluators afsluttende bemærkninger

Dialog og viden

Med SSP-familiehøjskolen på Indre Nørrebro er det lykkedes at skabe en positiv og konstruktiv kontakt og dialog mellem det lokale SSP-netværk og de familier, der deltog på højskolen. De deltagende familier på højskolen var alle familier af anden etnisk baggrund end dansk, som ikke selv oplever at være tilstrækkeligt integrerede i det danske samfund. F.eks. i forhold til viden om danske kulturtraditioner og dansk historie, det danske sprog, viden om og kontakten til den offentlige forvaltning, kendskab til de lokale tilbud til børn og unge, kontakt til danske børn og unge og danske forældre samt til professionelle i lokalområdets institutioner (klubmedarbejdere, skolelærere, psykologer m.m.).

Formålet med SSP-højskolen var, at styrke kontakten mellem etniske minoritetsfamilier og de lokale tilbud til børn og unge og at øge familiernes viden om de lokale tilbuds indhold og muligheder. Håbet var, at det på længere sigt vil styrke familiernes integration i det danske samfund. Desuden havde projektet et kriminalitetsforebyggende sigte i forhold til børn og unge, som på

et senere tidspunkt kunne være i risiko for at blive involveret i kriminelle aktiviteter.

SSP-højskolen på Indre Nørrebro har været en succes for alle involverede parter såvel forældre, børn som for professionelle fra det lokale SSP-netværk.

Gennem højskolen er der blevet skabt en positiv kontakt og dialog mellem de deltagende familier og repræsentanter fra det lokale SSP-netværk, og familierne har fået et (øget) kendskab til de lokale tilbud – først og fremmest tilbud til børn og unge.

Desuden oplever alle de deltagende familier, at de gennem højskolen har fået en større viden og en indsigt i f.eks. dansk kultur og det sociale system i Danmark. En indsigt som de ikke havde tidligere, selv om nogle af familierne har boet op til 19 år i Danmark.

Børneopdragelse i Danmark

Gennem højskolens kurser og foredrag har forældrene fået mulighed for at diskutere problemstillinger, som har været aktuelle for dem og deres børn. I vurderingen af højskolen lægger

de deltagende forældre stor vægt på den viden og information om primært børneopdragelse i Danmark, som de har fået via højskolen. Andre væsentlige temaer til refleksion har været kulturforskelle og at bo i Danmark med en anden kulturbaggrund end den danske, viden om den danske sociallovgivning og viden om børns og unges udvikling. Forældrene har været meget glade for stort set alle foredrag og kurser. Det var bl.a. vigtigt for forældrene, at de på højskolen havde mulighed for at diskutere og stille spørgsmål om deres egen konkrete situation og deres egne aktuelle hverdagsproblemer.

Fælles oplevelser for familierne

Samvær og fælles oplevelser med egne børn, med andre familier og med voksne danskere er også et element i højskoleprojektet, de deltagende forældre fremhæver som et væsentligt udbytte.

Nogle af forældrene pointerer, at f.eks. højskolens weekendtur til Karrebæksminde gav dem mulighed for at være tættere sammen med deres egne børn, end de er vant til i dagligdagen.

Børnene på højskolen gav også udtryk for, at samværet med forældrene på udflugter og på weekendturen havde været noget helt specielt og meget positivt. Et væsentligt indhold i højskoleprojektet var, at familierne fik fælles oplevelser med hinanden.

Respektfuldt samvær

Forældrene fremhæver desuden de professionelle tilstedeværelse og deltagelse på udflugterne sammen med børnene som vigtigt og positivt. Forældrene var glade for at bruge de professionelle fra SSP-netværket f.eks. i forhold til problematikker eller spørgsmål vedrørende børnene. Desuden så forældrene som det positive, at de på højskolen fik mulighed for at være sammen med professionelle uden for de traditionelle rammer – forvaltningen, skolen eller f.eks. klubben. Forældrene oplevede, at samvær og kontakt med de professionelle var mere ligeværdigt og respektfuldt på højskolen, end de ellers var vant til. De deltagende forældre oplevede, at de voksne på højskolen godt nok var SSP-repræsentanter - men de var tilstede både som fagpersoner og som voksne danskere og forældre. De var medmennesker som forældrene kunne støtte sig til og udveksle erfaringer og meninger med.

Forstanderinden

De deltagende familier – dvs. både forældre og børn – oplevede alle professionelle på højskolen som meget positive, respektfulde og omsorgsfulde i forhold til familierne. Familierne fremhæver især forstanderinden når de roser projektet. Både forældre og børn oplevede forstanderinden som omsorgsfuld og imødekommende, og de udtrykker alle stor taknemlighed for hendes personlige engagement og for den måde hvorpå, hun modtog familierne på højskolen.

Forstanderindens engagement, lokale netværk og kendskab til Indre Nørrebro har været af meget stor betydning for planlægning og gennemførelse af SSP-højskoleprojektet. Hun er respekteret og har en bred kontakt til store dele af det lokale SSP-netværk på Indre Nørrebro. Samtidig var hun meget respekteret af familierne på højskolen.

Lokalt ejerskab

Selvom ideen med et SSP-højskoletilbud blev skabt centralt i SSP-sekretariatet i København, lykkedes det, med forstanderindens indsats, og med støtte fra SSP-sekretariatet specielt i opstartsfasen, at gøre højskolen til et lokalt forankret projekt. På trods af nogen skepsis i begyndelsen lykkedes det at få skabt et lokalt ejerskab til projektet i det lokale SSP-udvalg.

Etableringen af en følgegruppe til projekt havde også stor betydning for, at det lokale ejerskab blev skabt. Følgegruppen havde repræsentanter både fra SSP-lokaludvalget og fra SSP-ledergruppen på Indre Nørrebro.

Underviserne

Desuden var det vigtigt for etablering af et lokalt ejerskab, at der var lokale undervisere tilknyttet projektet. Det var ikke muligt alene at anvende lokale kræfter som undervisere, og flere af deltagerne på højskolen pointerer, at de så det som mere væsentligt, at underviserne

havde den nødvendige viden og indsigt, end at de var lokale. De personer, der primært bør være lokale, er de tilknyttede mentorer/kontaktpersoner.

Flere peger på, at f.eks. de lokale skoler godt kunne have været mere synlige som undervisere på højskolen.

For de deltagende forældre var det vigtigste, at underviserne havde et sprogbrug, som forældrene kunne forstå, og at de kunne forstå familiernes situation og evt. problemer. Underviserne skulle have en faglig viden, der var relevant i forhold til de temaer og problematikker, som forældrene ønskede at debattere.

Mentorer/kontaktpersoner og hjemmebesøg

Mentor- eller kontaktpersonordningen var en vigtigt faktor i forhold til at fastholde familierne i højskoleforløbet. Mentorernes funktion var at støtte familierne gennem hele forløbet f.eks. i fht. personlige problemer, og de hjalp familierne med at huske på og overskue højskolens forskellige kurser og udflugter. Sammen med forstanderinden var mentorerne en vigtig motivationsfaktor for de deltagende familier.

Forstanderindens og mentorernes/kontaktpersonernes hjemmebesøg hos familierne både før, under og efter højskoleforløbet var vigtige for familierne. De oplevede hjemmebesøgende som et udtryk for omsorg, støtte og respekt.

Hjemmebesøgende gav familierne mulighed for at stille spørgsmål om højskolen og mulighed for at drøfte personlige forhold og evt. problemer.

Flere familier var også skeptiske eller usikre overfor højskoletanken i begyndelsen og kendte ikke til den danske højskoletradition. Hjemmebesøgende blev derfor også brugt til at få afklaret sådanne usikkerheder.

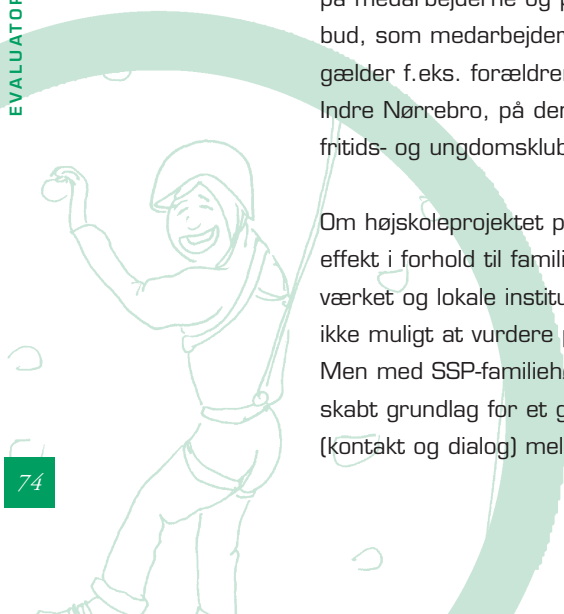
Udgangspunkt for øget integration

På kort sigt er der ingen tvivl om, at SSP-højskolen har haft en effekt i forhold til familiernes kontakt og dialog med repræsentanter fra det lokale SSP-netværk på Indre Nørrebro.

Familierne har fået indsigt og viden om de lokale tilbud til børn og unge, og kontakten til de professionelle fra SSP-netværket har også betydet, at familierne har fået et mere positivt syn på medarbejderne og på de institutioner eller tilbud, som medarbejderne repræsenterer. Det gælder f.eks. forældrenes syn på nærpolitiet på Indre Nørrebro, på den lokale forvaltning og på fritids- og ungdomsklubberne.

Om højskoleprojektet på længere sigt vil have en effekt i forhold til familiernes brug af SSP-netværket og lokale institutioner og tilbud, er det ikke muligt at vurdere på nuværende tidspunkt. Men med SSP-familiehøjskolen er der blevet skabt grundlag for et godt videre samarbejde (kontakt og dialog) mellem SSP-netværket og

familierne, og det er et godt udgangspunkt for familiernes fortsatte integration i det lokale samfund på Indre Nørrebro og i det danske samfund generelt. Dermed har projektet også haft et kriminalitetsforebyggende sigte.

Nov. – Dec. 02.	Jan. – Feb. 03.	Mar. – Maj. 03.
<ul style="list-style-type: none"> • Følgegruppe • Forstander ansættes. • Base for forstander. • Praktisk; pc, tlf, mobil, mailadresse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Højskoleforløbet; fase 1 og 2. • Evaluator. • Budget. • Skemaer udeles til lokaludvalg • Tilbage melding på skemaer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Familierne anbefales og kontakten indledes • Motivering af familierne. • Stedet for ophold • Aktører og undervisere. • Emner/Temaer
Maj. – Juni. 03.	Juli – Aug. 03.	Sep. – okt. 03.
<ul style="list-style-type: none"> • Kontakten til familierne udbygges ved flere hjemmebesøg • Problemfelter afdækkes med henblik på indhold af temaer. • Indhold finpudses 	<ul style="list-style-type: none"> • Undervisningsplaner færdiggøres til fase 1 og fase 2. • Aktiviteter fastsættes og steder bookes. • Fase 1 starter medio august. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fase 1 fortsætter; temaer, aktiviteter, undervisning. • Mentorordning • Weekendtur. (ophold). • Interviews til evaluering.
Nov. – Dec. 03	Jan. 04.	
<ul style="list-style-type: none"> • Familieevaluering • Opfølgning. • Mentorordning afsluttes. • Evaluering ved UFC. • Anden formidling • Hvad skal der nu ske?... 	<ul style="list-style-type: none"> • Afsluttende øvelser. 	

Revideret tidshorisont pr. 11.03 for SSP – Højskoleprojektet Indre Nørrebro

